

ХРИСТИАНСКИ ВЪТЪ

МЪСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ.

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЯ
София, ул. „Врабча“ № 2.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ
За България 3 лв. За странство 4 лв. Всичко въ прѣдплата.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
1. Признаци на зло и добро въ V-то Велико Нар. Събрание	1	5. Маслината. (Продължение и край). Д. Петровъ . . .	8
2. Религията — прѣимуществено дѣло на волята. Д-ръ Джонъ Мотъ	4	6. Търговска честност	11
3. Библията и еволюцията. П. Л. Мишковъ	6	7. Недѣлно училище	12
4. Християнски мотиви. Н. Хр. Боневъ	7	8. Вътрѣшенъ отаѣлъ	16
		9. Озаява	16

Признаци на зло и добро въ V-то Велико Народно Събрание.

Отъ самото му отваряне и до сега, нашето В. Н. Събрание въ своятъ дѣла и дебати прѣдставлява една чудно разнообразна серия отъ сцени пълни съ поука и значение за бъдащото. Прѣдъ очитѣ на търновци и на цѣлия български народъ на читалищната сцена въ старата столица се подвизаватъ дѣйстващи лица съ крайно противоположни програми и настроения. Първи да проговорятъ и да насочатъ оржжията си, даже прѣди царятъ да прочете своята привѣтствена рѣчь, бѣха земледѣлцитѣ въ лицето на своя водителъ Ал. Стамболийски. Безъ никакъвъ срамъ и свѣнъ, съ неимовѣрна смѣлость, суровина и жестокостъ, присяща на люде съ неблаговъзпитани нрави и анархистична подкладка, земледѣлскиятъ лидеръ, не само при отварянето на В. Н. Събрание, но и въ своята рѣчь на другия день, по адресъ на Короната, държа езикъ крайно неблагопристоенъ и дори прѣдизвикателенъ. А злото — живстинскитѣ страсти — подобно на взривното вещество еднѣжъ запалено, зима бързи и ужасителни размѣри. Грубиятъ езикъ на Стамболийски незакъснѣ да произведе своя ефектъ не само между неговитѣ съмишленици и другари въ Търново, но и надлъжъ и напиръ въ България. Какво е станало въ

другитѣ градове на страната, ние положително не знаемъ, но тука въ столицата волнодумството и разюздаността — отекъ на невъздържаността на земледѣлцитѣ и социалиститѣ, стигна до върха си. Софиянци бѣха свидѣтели на всичко, що пзригна изъ устата на говорителитѣ социалисти, прѣдъ митинга на българската младежъ, държанъ на 10. юни около самата църква Св. Кралъ! Това сж скърбни прояви, отъ които никакво добро не може да се очаква. Тѣ идатъ да потвърдятъ твърдѣ печалния фактъ, че нашитѣ политически мѣже, когато сж въ опозиция, не знаятъ мѣрка на устата си; тѣ не сж въ състояние да изтъкнатъ горчивата истина за противникитѣ си съ духъ на любовъ; като сочатъ на погрѣшкитѣ имъ, тѣ не сж до тамъ благородни и безпристрастни, щото да говорятъ съ почетъ и признание за заслугитѣ и достоинства имъ; напротивъ, за да ги унизятъ и дори унищожатъ, тѣ не се свѣнѣятъ да си послужатъ съ най-груби нападки. Каквото и да се говори за гения на българския народъ, за неговитѣ неуспорими жизнени черти, личи си като бѣлъ день, че на по-голѣмата частъ отъ нашето гражданство липсва най-сжщото нѣщо — **Характерностъ**. Но на другата страна дързкото и прѣ-

дизвикателно поведение на земеделскитѣ и социалистически говорители можеше да доведе до схватки и побоища, каквито историята на нашия парламентаризъмъ до сега не е записвала, тъй като възпалителни елементи, между голѣмото болшинство на В. Н. Събрание, никакъ не липсватъ. Поради лютитѣ и безкруполни нападки на крайната лѣвица върху Короната, дохождаха моменти, когато благоразумието и търпѣнството на мнозинството се туряха на страшна изпития, та при първия позивъ отстрана на нѣкои отъ министритѣ, оградата на В. Н. Събрание би могла да се обърне на страшно зрѣлище. Покойниятъ Димитъръ Петковъ, напримѣръ, никога не би допусналъ да се излива по добна жлъчь върху Държавния Глава; той щѣше не само да ограничи волнодумството и злоупотрѣбата съ свободата на словото, но въ такива обстоятелства щѣше сигурно да прибѣгне до нѣкои крути мѣрки. Благодарение, личниятъ примѣръ, благиятъ духъ, честитѣ увѣщания отстрана на прѣседателя Д-ръ Даневъ и на президентъ-министра Г-нъ Гешовъ, запазиха до голѣма степенъ честта и достойнството на Събранието. Освѣнъ нѣкои отхвърме-навръме безцензурни думи, въ отговоръ на прѣдизвикателствата, болшинството можа да се обуздае, да зачита свободата на словото безъ да прибѣгне до изстъпления и разни отмѣстителни мѣрки. Това ни довежда до убѣждение, че *поне* извѣстна частъ отъ българската интелигенция почва да се събужда, да отърсва постененно отъ себе си суровитѣ нрави и да назрѣва въ своето политическо възпитание. Не далечъ отъ входа на Английския парламентъ стоятъ една срѣщу друга статуитѣ на двамата най-велики политически мъже въ Вел. Британия прѣзъ деветнадесетия вѣкъ—великиятъ Гладстонъ, водителъ на либералната партия, и еврейниятъ Дизраели-Бикънсфилдъ, водителъ на консервативната партия. По политически убѣждения и принципи тѣ бѣха противници, ала по своитѣ заслуги, по своя възвишенъ духъ и характеръ, както и по своя държавнически мирогледъ, тѣзи обществени дѣятели станаха сжщински възпитатели не само на своитѣ партии, но и на цѣлия народъ. И днесъ прѣдъ входа на парламента мълчаливо стои статуята на Уйлямъ Гладстона съ издигната ржка, съ чисто лице, съ свѣтълъ стремителенъ погледъ, като да иска да каже на днешнитѣ държавни мъже и народни избраници: „Стойте на подобаващата висота и пазете непожтнати народнитѣ права и свобода!“ Да, Гладстонъ и Бикънсфилдъ отдавна

прѣминаха, но духоветѣ и идеалитѣ имъ ви-
таятъ надъ развоя на събитията и политическитѣ борби въ страната. У насъ не липсватъ гениални държавни мъже и духовити водители на партии, но нека се надѣваме, че тѣ прѣдъ този облакъ свидѣтели ще съзнаятъ и дълбоко оцѣнятъ нуждата и силата на единъ чистъ и неопетненъ характеръ. Въ Народното Събрание, въ сѣдебната зала, на публичния митингъ, където да е — краснорѣчието на народния вождъ се обръща на огнена не-
съкрушима скла, когато задъ него стои и чрѣзъ него пледира една чиста свѣстъ, единъ кристаленъ и добродѣтеленъ характеръ. Магическата сила, съ която Теодоръ Розвелтъ днесъ е завладѣлъ сърдцата на американцитѣ, не произхожда отъ властта, защото той е простъ гражданинъ; нейниятъ критерии е желѣзната енергия на експрезидента, прозорливиятъ му умъ и повече отъ всичко — високо нравствениятъ му характеръ. Тѣзи сж чертитѣ, които го правятъ нѣщо повече отъ народенъ любимецъ; днесъ той е некоронясаниятъ царъ на Великата Американска Република.

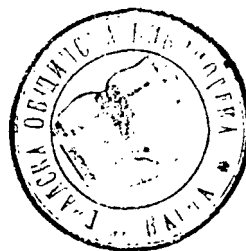
Но като се помъчихме да посочимъ нѣкои отъ признацитѣ на зло и добро въ днешното В. Н. Събрание, считаме за нужно да кажемъ, че краткиятъ ни обзоръ ще бѣде повече отъ недостатъченъ, ако пропуснемъ да споменемъ за ролята на най-важната драматична личностъ въ сцената на търновското читалище. Героятъ е Върховниятъ Кормчия, който направлява кораба на българската политика прѣзъ бурното море на Близкия Изтокъ. Дѣлото по промѣната на извѣстнитѣ членове въ конституцията, сжщо и по коалирането на двѣтъ партии, които дойдоха съ подавяюще болшинство въ камарата, се дължи главно на Царъ Фердинанда. За да се увѣнчае планътъ му съ пълна сполука, и да се пригответи пжтя на тържествената коронация прѣзъ идната 1912 година, Царьтъ чувствуваше, повече отъ кога да е, нуждата отъ личното му присѣствие въ Търново. Не свикналъ да седи за дълго на едно мѣсто, напотивъ страстно прѣдаденъ на постоянни обиколки изъ България и вънъ отъ нея, царьтъ, прѣдполагаме, срѣдъ тази тежка задушлива атмосфера, създадена отъ крайно непочтителното държане на опозицията, ще да е прѣкаралъ не малко мъчителни и безсънни нощи въ Търново. „Uneasy lies the head that wears a crown“ — Неспokoйно лежи главата, която носи корона, е казалъ безсмъртниятъ Шейкспиръ. Навършватъ се почти 24 години отъ князуването му въ България, но до колкото помнимъ, обитателътъ на ви-

лата въ търновскитѣ лозя никѣга, въ никое друго Народно Събрание не е билъ излаганъ на такива остри и безпощадни филипки, както въ V-то В. Н. Събрание — начиная съ отварянето му и до сега. Като че ли земледѣлцитѣ и социалиститѣ депутати не сж дошли въ Събранието съ друга цѣль, освѣнъ да излѣятъ върху главата на Негово Величество огънь и жупелъ, да помрачатъ заслугитѣ му прѣдъ очитѣ на народа и да смѣкнатъ правата и прерогативитѣ на конституционния монархъ подъ краката на демагозитѣ. За голѣма жалостъ въ новейшата ни история ние имаме нѣколко черни дати, за които съ срамъ на лицето си спомняме. Една отъ тѣзи дати е 9 и августъ 1886 год., когато прѣзъ онази фатална нощъ нѣколкоина измѣнници свалиха отъ прѣстола Сливнишкия герой. За честъ на България народътъ неудобри прѣдателския актъ. Сж щото е и днесъ. Съ хубавитѣ думи, изказани по адресъ на Короната въ В. Н. Събрание отъ г. г. П. Пешевъ, Д-ръ Момчиловъ и мнозина измежду ораторитѣ на болшинството, ще се солидаризира, увѣрени сме, цѣлото просвѣтено българско гражданство. Заслужено или незаслужено, но и върху други короновани глави сж падали сжщитѣ гръмове и молнии, дотолкозъ щото сж туряли живота и дѣйността имъ на тежка изпития. Въпросъ отъ капитална важностъ е, какъ ще погледне Царь Фердинандъ на тѣзи прояви въ лагера на крайната лѣвица, каква линия на поведение ще държи, и каква поука ще извлѣче за бждащето. И радоститѣ и скърбитѣ, и побѣдитѣ и пораженията иматъ велика мисия въ живота. Тѣ сж мимолѣтни и прѣходими, но послѣдицитѣ отъ тѣхъ сж трайни. . . Блаженъ този Върховенъ Глава, който намѣсто обезсърчение ще съзаре въ тѣхъ нови кржговори за бждаща ползностъ, и ще чуе зовъ за нови подвизи изъ пхтия на добродѣтеля и народното благоденствие. Искани се да вѣвrame, че нашиятъ Царь е човѣкъ съ голѣма опитностъ, и като калѣнъ борецъ въ полето на дипломацията и външната и вътрѣшна политика на страната, въ тѣзи врѣмена на неприязнь и заканване, той не ще се стѣписа назадъ, нито ще се разколебае, но ще слѣдва да вѣрва въ Бо-

га, въ себи си и въ добрия гений на българския народъ. Безспорно исполанскиятъ на прѣдкъ на България за послѣднитѣ двадесетъ и петъ години се дължи до голѣма степенъ на неговото умѣние и дѣеспособностъ. Това всички признаватъ. А за голѣмо щастие на България и царица Елеонора притуря много нѣщо по актива на династията. Като разумна, скромна, дѣятелна и човѣколюбива, тя наистина спечели мѣсто въ сърдцата на всички родолюбиви българи. По всичко изглеждала, че чрѣзъ поставянето Царя и царицата на българския прѣстолъ, Провидението е приготвило най-добритѣ хора за реализирането на културнитѣ идеали на българския народъ, а споредъ това и участието на България въ разрѣшенето на източния въпросъ.

Наистина въ по-голѣмата си частъ волнодумствата на крайната лѣвица досущъ мязатъ на крѣсцятѣ на едно събудено отъ сънь плачливо дѣте, което овиква свѣта, до дѣто го чуе майка му и дойде та го накърми. И Царьтъ и правителството трѣба да се вслушатъ въ прѣкаленитѣ вопли и ридания на социалиститѣ и земледѣлцитѣ, защото въ тѣхъ се дочува гласа на народа, който се пробужда и безразборно и страховито нѣкакъ си почва да търси правата си. До прѣди нѣколко години лесно бѣше да се сюспендиратъ закони и да се наруши безнаказано и самата конституция, но това врѣме замина. Днесъ единичкото нѣщо, което ще спаси положението, е и Царьтъ и правителството му да се поставятъ на подobaващата висота като зачитатъ народовластнето и станатъ строги блюстители на законитѣ. Точно въ такъвъ духъ работи и управлява за повече отъ 50 години кралица Виктория, и свободолюбивиятъ английски народъ, и приживѣ и слѣдъ смъртта, не е прѣстаналъ да цѣни заслугитѣ ѝ и да благоговѣе прѣдъ паметта ѝ.

Прѣдвидъ важнитѣ въпроси, които прѣдстоятъ за разрѣшение въ В. Н. Събрание, и прѣдвидъ важнитѣ събития, които въ близкото бждаще може да се развиятъ въ съсѣдната намъ империя, нека всички християни не прѣставатъ да се молятъ за Царя, за царската династия и за всички които ръководятъ сждинитѣ на българския народъ.

Религията -- прѣимуществовно дѣло на волята.

Д-ръ Джонъ Мотъ.

Религията е прѣимуществовно дѣло на волята. Това се отнася и е справедливо за християнската религия. Тя обхваща всички страни на съществуването ни: ума, сърдцето, съвѣстѣта; но главно, тя се явява като продуктъ на волята.

Нѣкои може да възразяватъ, че религията прѣди всичко е дѣло на ума, на размишленията. Безспорно, християнството е дѣло на разума и удовлетворява и най-изтънченитѣ логически мисли. Когато Христосъ казалъ: „Научете се отъ Мене“, Той не е искалъ, щото ние да си затворимъ очитѣ, нито е запрѣтилъ да мислимъ. Напротивъ, Той е искалъ да се ползуваме отъ ума си и винаги е подчертавалъ, че ако искаме да успѣваме въ познанието на духа и истината и въ развитието на нравствената си природа, длъжни сме да прѣминаваме отъ размишления и думи къмъ дѣла, така че дѣйността на волята ни ще прѣстави истинитѣ, които сме познали съ ума си.

Можемъ много да знаемъ за Христа, но да не сме християни. Помня единъ човѣкъ отъ университета, който бѣше чель Св. Писание и го знаеше хубаво, а бѣше голѣмъ егоистъ. Волята му не бѣше проявила тѣзи дѣла, които му бѣха извѣстни.

Азъ познавамъ единъ професоръ, който четѣше прѣвъзходни лекции за Христа, и се считаше за пръвъ авторитетъ по тая часть, но не само че живѣеше безнравственъ животъ, а водѣше и младежта по сѣщия пѣтъ. Той знаеше много за Христа, но не искаше да живѣе по волята Му. „Защо ми викате: Господи, Господи“, казалъ Христосъ „и не вършите това, което азъ говоря“. (Лука. 6:46). Съ други думи: вие не сте истински християни, ако вашата воля не прокарва учението на Христа въ живота.

Други могатъ да запитатъ: нима религията не е дѣло на чувствата? Споръ за това не може и да има. Азъ даже бихъ казалъ, че религия безъ чувства е религия безъ размишления. Ако нѣкой почне да размишлява за миналитѣ си грѣхове, навѣрно, той ще изпита съжаление и разкаяние. Но ако помисли за това, което Христосъ е извършилъ за човѣчеството (даже безъ да се гледа, какво е личното му отношение къмъ Христа) навѣрно ще се почувствува благодаренъ и ще изпита съчувствие и почитъ къмъ Него. Но само чувството е много малко. Азъ познавамъ единъ студентъ, който съ най-голѣмо усърдие говорѣше за своята вѣра и ревностно изпълняваше всички религиозни обряди, който, както самъ ми каза, лъгалъ на изпититѣ. У него имаше религиозно чувство, но волята му бездѣйствуваше. Главното значение на християнскитѣ знания и чувства лежи въ влиянието имъ надъ волята, като мотиви и импулси за нея. Ако волята не дѣйствува, то и знанията и чувствата оставатъ безплодни.

Послѣдствията отъ липса на воля въ областта на религията сж крайно печални. Прѣди всичко съ това ние прѣпътствуваме на по-нататѣшния прогресъ въ живота. Истината не може да проникне въ душа, която се съпротивлява на свѣта. Когато работимъ за свѣта, той нараства, а когато избѣгваме отъ него, той намалява, и настѣпва тъмнина. „Който ме послѣдва“, казалъ Христосъ, „той не ще ходи въ тъмнина“. (Ион. 8:12).

Ние имаме тукъ не отвлѣчена теория, която не може да се провѣри, а както самъ Христосъ ни пригласява да се убѣдимъ въ истиността на думитѣ му чрѣзъ опыта. Не този, който стои безъ да дѣйствува, не този, у когото този въпросъ е прѣдрѣшенъ въ отрицателна смисълъ,

ще наиде „свѣтълъ животъ“; а този, който употребява волята си за дѣла по примѣра и учението на Христа.

Такъвъ човѣкъ, споредъ Христа, не ще ходи въ тъмнина, но ще има свѣтълъ животъ. Исусъ Христосъ говори, че Той се явява, за да принесе велика, сврѣхчовѣшка жертва за хората. Но Той не може да помогне на човѣкъ, който не дѣйствува, сѣщо не помага и на нерѣшителния. Защо? — Защото той увеличава нашата личностъ, нашата индивидуалностъ и не желае да я принуждава. Той иска, щото ние да сме не машини, а свободни хора, които съзнателно да могатъ да избиратъ доброто и да отбѣгватъ злото. Цѣнността на волята, споредъ Него, се заключава въ свободата. Когато се отказваме да дѣйствуваме, ние сами се лишаваме отъ великата духовна помощъ на Христа, отъ която въ студентскитѣ години се нуждаемъ. Но защо ни е нужна тази помощъ? — За това, че посрѣдствомъ нея ще прѣодоляваме изкушенията си, ще усвоимъ добри привички, ще се избавимъ отъ съмнѣнията, ще си образуваме всестранно и симетрично развитъ характеръ, ще имаме добро положение между другаритѣ си, ще бждемъ въ състояние да помагаме на другитѣ, ще влѣземъ въ живота съ твърди и дълбоки убѣждения. Ужасно е, ако въ студентскитѣ години останемъ безъ тая висша помощъ.

Другъ резултатъ отъ бездѣйствието на волята е това, че ние разслабяме нашата нравствена личностъ — нашия характеръ. Колкото повече наблюдавамъ хората, толкова дохождамъ до заключение, че тѣ могатъ се раздѣли на два класа: на рѣшителни и нерѣшителни, на хора съ активна воля и на хора съ пасивна воля. Великото прѣимущество на християнската религия се състои въ това, че тя така силно апелира къмъ ролята на човѣка. Човѣкъ, рѣшенъ да слѣдва Христа, трѣба постоянно да упражнява волята си и сто пѣти на день да взима рѣшения, които да изпълнява. Но какъ така? — Ние прѣзъ деня можемъ много пѣти да правимъ изборъ между хубавитѣ и лоши мисли, чиститѣ и нечисти помисли, високитѣ и низки мотиви въ постѣпкитѣ си, да даваме прѣдимство на единитѣ, или другитѣ и. т. н. Самъ Христосъ ни е далъ надлежния мащабъ за нашата воля, като казалъ, че ние сме длъжни да Му подражаваме, както въ външния Му животъ, така и въ вжтрѣшния, духовния, Му животъ, и че ние ще бждемъ сждени не само за външнитѣ си дѣла, но и за скрититѣ си помисли и чувства.

Силниятъ човѣкъ постоянно упражнява волята си, постоянно избира между доброто и злото, не прави това, което е най-леко и естествено, а се подлага на трудни изпитания, не се подчинява на своитѣ грѣховни влѣчения и по този начинъ живѣе на високъ уровень. Четвърто послѣдствие отъ бездѣйствието на волята въ областта на религията на разслабването, умъртвяването, атрофията на самата воля. Ужасно е да дойдемъ до такова състояние, когато не ще можемъ да се ползуваме отъ волята си.

Обикновено причината, за да не се ползуваме отъ волята си, е, че ние като студенти, които изучаваме науката, сме привикнали да гледаме на истината „съ разстояние“, виждаме въ нея само обекта на изслѣждане, а отхвърляме практичното приспособяване. Студентгътъ юристъ, медикъ, техникъ, съ право може да говори, че може да приложи на практика познанията си 5—6 години слѣдъ свършването на курса. Но никой не може безнаказано да отложи, даже само за единъ день, откриването на нравствената, или духовна истина. Не е достатъчно да раз-

мишляваме само, нужно е да приведемъ всичко въ изпълнение. Животътъ не е серия отъ мисли, а серия отъ дѣла.

Друга причина за бездѣйността на волята въ студентската срѣда е тази, че нѣкои обхождатъ истината, която сж разбрали, само заради това, че нѣкои въпроси сж за тѣхъ неясни. Азъ срѣцнахъ единъ студентъ, който се отклонилъ отъ заповѣдитъ на Христа относно чистотата на живота, понеже не могълъ да вѣрва въ сърхестественото рождение на Христа. Съ други думи той не искалъ да направи първа стѣпка, понеже срѣщналъ съмнѣние относно десетата или двайстата.

Други студенти бездѣйствуватъ просто отъ малодушие, страхувайки се, че истината ще ги застави да промѣнятъ образа на живота си. Единъ скандинавски студентъ откровенно ми каза, че той не прави това само отъ желание да не се раздѣли съ нѣкои привички, които самъ съзнава, че вѣрватъ на здравето му.

Друга причина за малодушия е страхътъ отъ мнѣнието на другаритъ.

Колко рѣдки сж и колко пужни такива студенти, които изпълнени съ геройски духъ, сж готови да отидатъ за истината до край, да останатъ самотни, ако е нужно, но да устоятъ на убѣжденията си, безъ да гледатъ на опозицията и насмѣшкитъ на другитъ.

Още и друга причина за нерѣшителността у много студенти е привичката да отлагатъ рѣшенията си за другъ пѣтъ. Сериознитъ и добросъвестни студенти рѣдко съзнателно се отклоняватъ отъ християнството по липса на религиозенъ интересъ. Тѣзи, които сж изучавали историята, или сж пѣтешествували по другитъ страни, едва ли ще постѣпятъ така. Но обикновено всички се извиняватъ съ недостигъ на врѣме, за да могатъ да вникнатъ въ религиозния въпросъ. „Ние сега сме така заняти, говорятъ тѣ, и имаме много други работи . . . по-нататъкъ, когато имаме врѣме, ще се занимаемъ и съ този въпросъ“. Колко жестоко тѣ се мамятъ! По-нататъкъ пакъ не ще иматъ врѣме: други интереси ще ги завладѣятъ. Студентскитъ дни — това е драгоцѣното врѣме отъ живота.

Въ тѣзи дни се образува характерътъ у човѣка и се начертава бъдещето направление въ вѣтрѣшния и външенъ свѣтъ. Това сж днитъ на истинския идеализъмъ.

Въ тѣзи дни се нуждаемъ отъ всички фактори, които могатъ да ни окажатъ благотворно влияние. Длѣжни сме да си образуваме всестранно развитъ характеръ и да не оставаме щото нѣкои страни да останатъ неразвити или атрофирани.

Ако вие не желаете да развиете нравствена-та и духовна страна на вашата личностъ, то вие сами копаете гробъ на вашата нравствена личностъ.

Ако вие прѣстанете да желаете да станете по-добри, то вие ставате по-лоши. Ако не проявите на дѣло това, което имате, то по-добъръ изгубете и него.

Може би нѣкои отъ васъ сж принудени да съзнаватъ, че волята имъ до сега е бездѣйствувала въ религиозната сфера и като че ли е дрѣмала. Трѣба серисзно да се безпокоимъ за такова състояние. Защо? Защото тоя симптомъ за болезненостъ на волята е признакъ на атрофия.

Може би нѣкой съ васъ счита себе си за вѣрващъ християнинъ, но волята му бездѣйствува и той не иска да работи подобно на Христа. Ще кажа на таквъ студентъ: „Подобъръ прѣсганете да лицемѣрите, повече не се зовете християнинъ!“ Спомнете си думитъ на Христа: „Защо ме викаете: „Господи, Господи, и не вършите това, кѣто говоря“.

Може би нѣкои отъ васъ по съвѣсть не се считатъ християни. Азъ дълго врѣме сжщо се намирахъ въ такова положение, дълго врѣме, даже по-големата частъ

отъ студентството си, не можехъ искрено да вѣрвамъ, и затова добъръ разбирамъ тѣзи, които се намиратъ въ това положение, и ще кажа, не догматически хладно, а съ топло съчувствие, че трѣба волята да е занята съ Христа, съ всички сили трѣба да правимъ дѣла подобни на Неговитъ и да се посветимъ на Неговото учение.

Ходимъ ли по този пѣтъ, чие никога не ще изпаднемъ въ тъмнина, въ съмнѣние, но ще намѣримъ свѣтлина. Вѣрата иде слѣдъ промѣнение въ религията, знанията и волята. Не мисля че нѣкой ще се избави отъ съмнѣнията

Професоръ М. Е. Садлеръ*)

(професоръ по педагогия отъ Манчестерския университетъ)

Вижъ академическата му конференция прѣдъ студентитъ отъ Софийския университетъ, помѣстена въ майския брой на „Хр. Свѣтъ“.

*) Снимка на Elliott & Fry. London.

си, ако не се рѣши да изпълни това, което е позналъ като истина. Когато искаме да разберемъ истината, която сме видѣли, тогава ще получимъ достатъчно свѣтлина за слѣдващитѣ.

Отклонение въ тора дѣло не трѣба да има. Колкото слаби и да сж импунитѣ ни къмъ добро, все трѣба да се възползуваме отъ тѣхъ. Слабостта на импунитѣ не е още доказателство за настѣпваща атрофия, но ако ги

оставимъ, тѣ ще заглѣхнатъ. Ужасно е да си помисли човѣкъ, че ще настѣпи моментъ, когато и най-слабитѣ импунитѣ ще се изгубятъ.

„Когато слушаме и изпълняваме. — стоимъ на камѣкъ; когато слушаме, но не изпълняваме, — стоимъ на пѣськъ. Натискътъ на буритѣ ще разруши всички други основания, ще остане само онова, което стои на камѣкъ.“

София.

Прѣвела: П. Ачкова.

П. Л. Мишковъ.

Библията и еволюцията.

Стотини години прѣди Христа езическата теория за еволюцията бѣше въ противорѣчие съ библейското учение за създаване по Божия заповѣдъ и развиване на видовете. Египетскитѣ философи учеха, че първиятъ зародишъ бѣше едно козмическо яйце, отъ което се излупилъ тѣхния Богъ Итахъ, който отъ своя страна слѣдъ извѣстно врѣме развилъ свѣта.

Днешната еволюция, която мнозина се стараятъ да прѣдставятъ за нѣщо ново, има своитѣ корени въ грцката философия, която цѣлѣше отъ 100 до 300 год. прѣди Христа. Тейлъ отъ Miletus, който живѣ въ VII вѣкъ прѣди Христа учеше, че първоначалниятъ елементъ бѣше вода.

Аноксимандръ, роденъ въ 610 г. прѣди Христа, вѣрваше, че задъ всички нѣща има „вѣчностъ“. Вѣчността чрѣзъ нѣкои процеси става конечна, т. е. прѣминава въ вещество, отъ което всичко по-сетнѣшно се е развило.

Анаксиминесъ, неговъ послѣдователъ, опрѣдѣля тази вѣчностъ, като въздухъ, нареченъ „вѣчностъ“ не защото притежава нѣкое мистериозно качество, а защото той по само себе си е вѣченъ.

Диогенъ отъ Аполония оспорваше тази идея, като казваше, че въ този въздухъ има единъ видъ разумни частички.

Емнедокълъ училъ, че първобитнитѣ елементи сж огънь, въздухъ, прѣстъ и вода, и въ тѣхното хаотично положение сж дѣйствували двѣ противоположни сили, които той фигуративно нарича любовъ и омраза.

Анаксагоръ деклариралъ, че причината, която туря процеса въ движение и завършва ефективно изглежда да не е нищо друго, освѣнъ разумъ.

Хераклидъ казва, че огънятъ е основата на всички нѣща.

Душата на човѣка, мислилъ той, е най-чистата форма на огъня и ще прѣживѣе всички промѣнения. За него огънятъ бѣше единъ видъ създателъ, който твори когато иска и каквото иска.

Питагоръ, великиятъ математикъ, който доказа теоремата, че жлитѣ въ единъ тригълникъ сж равни на два прави, и потвърди извѣстнитѣ 47 теорема на Евклида, а вѣрвалъ въ нѣколко видове богове, които се намиратъ въ всѣко нѣщо и нѣкакъ си произвеждатъ всѣко нѣщо.

Платонъ, най-великиятъ отъ всички горѣказани, съгле да мрачково истината, която се открива въ първия стихъ на първата глава отъ първата книга на Библията.

Той вѣрваше, че човѣкъ почна еднакво съ боговетѣ, и че животнитѣ сж изродени хора. Азъ вѣрвамъ, че има повече доказателства въ полза на Платоновото слизане на животнитѣ, като изродени хора, отколкото въ Дарвиновото възкачане на човѣка отъ животнитѣ. Нужно е само малко по-строгъ наблюдение да се види, че има повече тенденция въ хората да ставатъ маймуни, отколкото маймунитѣ да ставатъ хора.

Достатъчно е да се справите съ книгитѣ на г-нъ Ж. У. Даунсънъ, за да се убѣдите, ако фактитѣ могатъ да ви убѣдятъ, че дивакътъ не бѣше прародителътъ, но изчадие на цивилизования човѣкъ.

Има двѣ школи относно еволюцията. Еволюционисти-натуралисти и еволюционисти, които вѣрватъ въ свѣрхестествена сила. Първитѣ изключватъ Бога и възможността да създаде. Вторитѣ вѣрватъ въ Него като велика и първа причина на създаването и на еволюцията, като Божия методъ за развитие отъ просто къмъ сложно и отъ долно къмъ по-горно.

Д-ръ Н. С. Шейлъръ, професоръ по геология въ Харвардския университетъ, писа прѣзъ 1903 год.: „Почва да става ясно на натуралиститѣ, че Дарвиновата хипотеза се нуждае отъ положителни аргументи. Не е доказано кой и да е видъ отъ два или три милиона сега живущи на земята, които сж се установили изключително или прѣимуществено чрѣзъ операцията на природенъ изборъ.“

Д-ръ Едериджъ отъ Британския музей, познатъ като главенъ фосилологъ, пише слѣдната критика върху еволюцията: „Въ цѣлия този великъ музей нѣма нито едно доказателство за видоизмѣнение. Деветъ десети отъ всичко, що приказватъ еволюциониститѣ е смѣшна глупостъ, която не търпи критика. Този музей е пъленъ съ доказателства противъ всичкитѣ тѣхни спекулации.“

Професоръ Лионелъ С. Билъ отъ Лондонъ, който минава за свѣтски физиологъ, анатомъ и патологъ, въ една сказка, държана въ института на Виктория, казва: „Нѣма абсолютно никакво доказателство, че човѣкъ се е развилъ по какъвъ и да е начинъ и чрѣзъ каква да е сила отъ другъ нему различенъ организъмъ. До сега науката не е хвърлила свѣтлина отъ нѣкакво доказателство за вѣрността на Дарвиновата хипотеза.“

Професоръ Вирчо отъ Берлинъ, когото свѣтътъ приема за великъ химикъ, казва: „Не може да се докаже чрѣзъ научни факти, че човѣкъ е произлѣзълъ отъ животно. Откакто тая хипотеза излѣзе на бѣлъ свѣтъ, всички научни хора минаха въ противния на нея лагеръ. Опитътъ да се намѣри видоизмѣнението отъ животно въ човѣкъ се завърши съ несполуки. Срѣдната халка не е била намѣрена до сега и надали ще се намѣри нѣкога. Доказано е, безъ ни най-малко съмнѣние, че прѣзъ единъ периодъ отъ петъ хиляди години не е имало никакво промѣнение въ човѣка, каквото дарвиниститѣ бълнуватъ.“

Професоръ Флайшманъ казва: „Дарвиновата хипотеза за видоизмѣнения не е придружена даже съ единъ наученъ фактъ. Тя не е резултатъ на научно изслѣждане, а продуктъ на въображението.“

Най-послѣ чуите свидѣтелството на единъ дарвинистъ, който за редъ години прѣдвождаше цѣла армия отъ учени мжже срѣщу лагера на онѣзи, които не се съмнѣватъ въ свѣрхестественото. Професоръ Ernest Hae-

скей казва: „Почти всички модерни научни мъже са дошли до заключение, че хипотезата за еволюцията, а особено дарвинизма е една погрешка и не може да се поддържа“. Той е единичният научен мъж в Германия, който днес се цитира като Дарвинистъ.

Отъ тия свидетелства на учени мъже ние дохождаме до заключението, че не е възможно дарвинизмът да открадне свѣта отъ неговия Богъ, човѣка отъ неговия Спасителъ и черквата отъ нейната Библия. Прѣди нѣколко години ни казваха, Мойсей не е писалъ Петокижнето, защото, споредъ законитъ на еволюцията, не е имало тогава писменъ езикъ. Но откритието на заревенитъ библиотеки съ хиляди книги, писани стотини години прѣди Мойсея, иде да оспори това заблуждение; свидетелството на копача и лопатата подронватъ заключението на еволюциониститъ.

Библейското учение стои и днесъ непокътнато, а спекулациитъ на еволюциониститъ си оставатъ само едни жалки въображения. Ако приемете таква въображения за авторитетъ и забравите да мислите за себе си, въ такъв случай вие може да бъдете еволюционисти и дарвинисти. Но всѣки, съ що-годъ здравъ разумъ, ако го остави свободно да работи, ще се убѣди, че доказателствата за дарвинизма са въображаеми. Защото ние не можемъ да и бѣгнемъ факта, че недоразвитъ животъ не е възпроизводителенъ. Яйцата не могатъ да мжатъ яйца. Бебето не носи бебе.

Само развитиятъ животъ може да възпроизведе животъ. Даже най-долнитъ форми на животъ не са възпроизводителни докато не се развиятъ.

Слѣдователно Дарвиновиятъ примитивенъ зародишъ трѣба да е прѣтърпѣлъ нѣкакво чудо, за да се запази, и редъ чудеса, за да възпроизведе. Ако яйцето бѣше създадено прѣди орела, нужни са милиони чудеса за развитието на това яйце безъ добра грижа на майката. Но ако орелътъ, мъжки и женски, са сътворени първи, възпроизвеждането е естественъ процесъ. Богъ Всевисни и Всемогъщи може да създаде орли толкова лесно, колкото и яйца, когато човѣкъ е толкова безсиленъ, че не е въ състояние даже да разбере, какъ става този процесъ.

Първата глава на Битие ясно ни учи, че развититъ, възпроизводителни продукти отъ трѣвата до човѣка дойдоха първи и всѣки познатъ фактъ въ природата изисква този родъ. Въ нея нѣма скокове. Еволюциониститъ като виждатъ около себе си, какъ нѣщата растатъ отъ зародишъ до развитостъ, въобразяватъ си, че въ много далечното минало зародишътъ нѣкакъ си е дошелъ въ съществуване и отъ него са се развили по-нататъшнитъ форми. Но това въображение ги заслѣпява и тѣ не могатъ да видятъ факта, че тоя зародишъ не може да възпроизведе нищо безъ редъ чудеса. Тѣ несъмнено си въобразяватъ, че зародишътъ е дошълъ първо, защото имъ се вижда по-лесно това, отколкото да приематъ Бога за Създателъ на живота.

Но както мъглата при изгрѣвъ-слънце се прѣска и губи, тъй и въображенето на този родъ мислители, прѣдъ заритъ на положителнитъ факти и свѣтлата истина, се прѣска и ние четемъ не само въ Библията, но и въ самата природа, че „въ начало създаде Богъ небето и земята“.

Варна, юни 20. 1911. г.

Християнски мотиви.

Н. Хр. Боневъ.

Борци.

Като мнозина, и азъ отидохъ да видя борцитъ. Всѣкога, когато гледамъ „рамазанлии“ турци, нацапани съ зехтинъ, движейки се полупрѣгърбени съ клатушкане на ръцѣ като махалото на нѣкой старомоденъ стѣненъ часовникъ, азъ изпитвамъ едно неприятно чувство. Борецътъ, истинскиятъ атлетъ и юнакъ, трѣба да внушава съвсѣмъ друго чувство; въ него публиката трѣба да намира удовлетворение на нравственото и естетичното си чувства. Останахъ за късо врѣме на борбата, защото не намѣрихъ послѣдното условие; тукъ липсваше хармонията, и борбата се бѣ обърнала въ комедия.

Но борци, каквито търся, има въ свѣта. Тѣхъ ги е имало особено въ древния миръ, най-много въ Спарта и Гърция, дѣто прѣобладаващата черта въ цивилизацията отъ онова врѣме била: юначество и чувство на хармония.

Тия борци, сегашни или нѣкогашни, малко допринасятъ за напредъка на свѣта. На свой редъ, когато въ развитието на цивилизацията е дотрѣбвала силата на мускулитъ, тѣ са подпомагали по нѣщо, ала то не е било отъ капитално значение. Какво ще ви даде днесъ силата на Херкулеса, когато интелектътъ процѣфти и стана прѣобладаваща черта на днешната цивилизация? Имаше други борци, слаби по тѣло, мъжествени по духъ. които побѣдиха общественитъ прѣдрасждѣци на своето врѣме, и като дѣца на свѣтлината обезсилиха отровата и огньоетъ. Тѣй Сократъ изпи отровата, Питагоръ видѣ изгнание, Джордано-Бруно и Хусъ изгорѣха, а други, като Викторъ

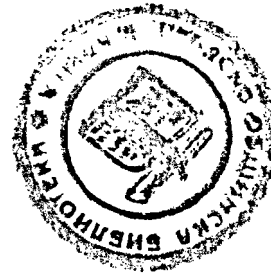
Юго, биваха осмивани отъ хора, които никой днесъ не знае. И въ редицата на тия великани се нивятъ имената на всички, що работѣха въ областта на човѣшката мисълъ, едни създаваха позитивната наука, други умозрителната. Тѣй зидаритъ, когато строятъ нѣкое великолѣпно здание, иматъ едно хармонично разпрѣдѣление въ работата и сборътъ на тѣхния трудъ съставя свършенството на творбата.

Хвърлямъ погледъ въ миналото на вѣковетъ. Какви умни глави, какви достойни борци е отбѣлѣжила историята! Но между тѣхъ има единъ великанъ, сияещъ и милъ, прѣдъ когото благоговѣйно стоятъ всички, защото ги прѣвъзхожда по своята сжисностъ. Този борецъ е Христосъ и неговия сж словата: „Въ свѣта скръбъ ще имате, но държайте: азъ побѣдихъ свѣта“.

Наистина, Учителю, ти любѣди свѣта; между побѣденитъ съмъ и азъ. Ти ме побѣди съ силата на твоето благодатно слово и твоята божествена любовъ. Сладко е робството въ твоитъ крака!

Великата школа.

Ако сте обхождали поля и планини пролѣтъ, когато природата, се пробужда отъ зимния си сънъ, и есенъ, когато тя ни праца своя прощаленъ привѣтъ, вие сте почувствуваали, що е животъ. Животъ значи да слѣдете душата си съ всичко, що ви окръжава — като почнете отъ човѣка, животното и птицитъ, та свършите съ дѣха на горското цвѣте, съ зеленината на дивата папратъ, съ игривия

шумъ на рѣката, съ плѣнителнитѣ очертания на планинскитѣ скали. Небето и земята, човѣкътъ и птицата — всичко това диша и говори; дори полскиятъ синцепъ, що се подава изъ трѣвата, говори за славата на Създателя.

Отъ града или селото, дѣто е скованъ животътъ въ рамкитѣ на етикета, обичая, прѣдрасждѣка, традициитѣ и навицитѣ, вие нищо не можете разбра. Атмосферата на дѣлничния животъ, тежкъ и тегловенъ, атрофира силитѣ на човѣка. Но измѣстете вашия кракъ изъ тоя магьосанъ кръгъ, изкачете се по гората отъ чисто желание да прѣживѣте нѣщо по-възвишено, и вие ще усѣтите, какъ въ душата ви, като прѣзъ прозорецъ, лѣхвватъ нѣкакви животатни струи. Духътъ ви се окривлява и ви дава силитѣ на Херкулеса. . .

За всинца насъ природата е велика и цѣлестобразна школа, толкова по-възвишена и дълбока, колкото повече израстнуваме, като съзнание. Когато въ ранна зора кацналъ, като орелъ, на нѣкоя скала, впивамъ очи въ изтокъ, който руменѣе; когато се вслушамъ въ напѣва на птицитѣ, що пробуждатъ гората; когато до мене долита пѣсенята на селяка, нагазилъ въ ниви и ливади; когато дори загърми и засвѣтка изъ широкия хоризонтъ — тогава, именно тогава, усѣщамъ, че има нѣщо безсмъртно въ мене, което се пробужда и заживѣва. Това е безсмъртното съзнание, спасителниятъ разцвѣтъ, който иде чрѣзъ Христа Иуса. За този разцвѣтъ той се молѣ на Отца си да благослови насъ, ученицитѣ Му, тъй што да станемъ свѣрхсъзнание, да станемъ едно съ него, както Той е едно съ Отца си.

Нѣма мѣсто въ природата, дѣто човѣкъ да не може да научи нѣщо полезно за себе си, ако е мждъръ. Едни проучватъ живота и силитѣ ѣ въ областта на физическото, други се ползватъ отъ по-съкровениитѣ ѣ тайни въ полето на духа. Дори пустинитѣ, глухитѣ и пѣсчливи пустини, всѣкога сж били за мждритѣ велика школа и сж давали на свѣта светии, пророци и велики прѣобразуватели. . .

Цвѣтя.

Всички се изредихме да померимемъ розата и всички признахме, че тя има хубавъ дѣхъ. Като поемаха дѣха си, нѣкои отъ дружинката свиваха нѣкакъ лицето си въ знакъ на приятно усѣщане и тикаха розата подъ носа на другитѣ. Хубавото си е хубаво и трѣба да се почувствува отъ всички — това бѣше мълчеливата мисль.

— Азъ обичамъ крема, рече единъ.

— Азъ теменужката, добави втори.

— Азъ каранфила, заяви трети.

И всѣки, кой каквото обичаше, откъсна си отъ градината, дѣто разноцвѣтни цвѣтя, оросени отъ нощната влага, благоухаеха подъ нагрѣва на дневното слънце.

За мене, о дѣца на живота, не е важно, кой кое цвѣте обича; доста е, че у васъ има тази обичъ и чувството, което я заражда. Когато се пробуди нѣкое чувство

у насъ, то може да се засилва и да стане единъ новъ и положителенъ проводникъ за проумѣването на мира. Погледнете на Евангелието: то е разноцвѣтна градина отъ духовни рози, кремъ, теменужки, каранфилъ и всѣкакви други цвѣтя, които, оросени съ скжпоцѣнната кръвъ на Спасителя, благоухаятъ подъ нагрѣва на свѣтлозарния Богъ-Отецъ. Ако у васъ има духовно чувство, поддържайте го съ молитва и размишление; то ще ви послужи твърдѣ много за да осезавате дѣха на тия цвѣтя и да укрѣпнете въ благодать.

Скжпоцѣнности.

Златарницата, въ която влѣзохме, не бѣше голѣма, ала тя бѣше тъй сбито прѣтрупана съ скжпоцѣнности, че всички, що влизаха, изведнажъ схващаха грамадността на богатството, вложено въ разни кутийки. Златарьтъ ни посрѣщна и погледна изпитателно, очевидно, различаваше крадцитѣ отъ купувачитѣ, а може би прочиташе въ нашитѣ лица вкуса и разбирането на нѣщата. Животътъ и дългата практика бѣха го подготвили за такава деликатна работа.

Ние поискахме елмазени прѣстени. Чини ми се, че именно въ тия моменти, когато златарьтъ излагаше прѣдъ нашитѣ очи прѣстениитѣ и указваше тѣхната стойность по отдѣлно, ние почнахме нѣкакъ по-добрѣ да проумѣваме. А той, добродушенъ и честенъ, искрено ни свѣтваше, кое да купимъ — и купихме нѣщо повече, отколкото прѣдполагахме. Вѣщи хора, като прѣглеждаха по-късно цѣнноститѣ, не дадоха по-ниска оцѣнка.

Знаете ли вие духовната златарница? Познавате ли Златаря, кроткия, добрия и милостивъ охранителъ на тия скжпоцѣнности? При Него се отива чрѣзъ свѣтлината на Евангелието — вѣрата. Той раздава даромъ скжпоцѣнноститѣ на духа, и който ги придобива, става сънаслѣдникъ на небесни съкровища.

Него нѣма да го намѣрите по кръстопжтищата, или на пазаря, въ шума на чаршията, въ оргиитѣ на живота; ако срѣщнете златаръ по тия мѣста, не е Той. Добрѣ внимавайте какво купувате „защото мнозина ще се явятъ въ негово име и ще рекатъ: азъ съмъ Христосъ“. При Него се отива по тѣсния пжтъ на живота и се минава прѣзъ тѣснитѣ врата; и вмѣсто пари, Той търси кающе се сърдце.

Идете при Него съ врѣме, прѣди да сте минали прага на гроба, защото мжно се намира по-сетнѣ златарницата и твърдѣ е възможно въ мрака на отвѣдния животъ да бжде ваша скжпоцѣнность само погребалниятъ ви саркофагъ, на който се чете: „Поради умножението на безаконията, на мнозина любовта ще охладнѣе“ (Мат. 24. 13).

А тѣзи любовъ, именно тази божествена любовъ, хора, е най-скжпоцѣнниятъ елмазъ, който озарява тѣсния пжтъ между земния и небесния животъ — и неговото придобиване е цѣль на нашето пжтешествие.

Д. Петровъ.

Маслината.

(Продължение отъ брой VI и край).

Прѣзъ течение на цѣлото историческо врѣме се обръщало не по-малко внимание за садене на маслината, отколкото на лозата; тѣзи двѣ растения станали, твърдѣ бързо, прѣдмети отъ голѣма необходимостъ на гърцитѣ. Тѣ почнали да търгуватъ съ тѣхъ прѣди да се запознаятъ съ черноморскитѣ брѣгове. Гърцитѣ много се страхували

отъ Босфора, и затова по-късно почнали да разнасятъ маслината задъ него. Маслината не е расла по брѣговетѣ на Понтъ, въ Вавилонъ, Персия и Бактрия.

Вслѣдствие голѣмата полза отъ маслината, въ Атика много се грижили за подобряване почвата, за нейното обработване и напояване. Древнитѣ гръцки писатели да-

ватъ цѣлъ редъ уплътвания по отгледването на маслината; само че орждията, съ които се ползували, били много прости. Въ всѣки случай, гърците сж употребявали вснчки мѣрки за увеличаване плодородието на маслината и подобряване качеството ѝ.

Както сега цвѣтята се явяватъ постоянно сплътници въ скръбта и радостта на човѣка, тъй и маслината била тѣсно свързана съ живота на атическите обитатели. Башата окачвалъ маслиненъ вѣнецъ надъ вратата на къщата си, когато му се раждалъ синъ; а младежите си мазали тѣлата съ дървено масло, когато се готвили за гимнастически упражнения. Маслиненото клонче украсявало челото на побѣдителя въ Олимпийскитѣ игри при голѣмитѣ народни празненства. Съ маслинени клончета покривали гробоветѣ на умрѣлитѣ си роднини. Маслиненитѣ клончета и плодове означавали Божи миръ и Божия благодать надъ Гърция, както донесениятъ отъ гълъба маслиненъ листъ показвалъ, споредъ Библията, Божието милосърдие надъ човѣшкия родъ.

Срѣднитѣ вѣкове благоприятствували за маслинената култура на Балканския Полуостровъ. Благодарение на турското владичество, тукъ се запазили не повече отъ 2—300,000 дървета, а сега има повече отъ 12,000,000 дървета. По-добри маслини растатъ въ околноститѣ на Хразо, въ стара Теокида. Отъ Гърция маслината се разпространила на срѣщния юженъ и западенъ брѣгъ на Мала-Азия, дори до Бруса; а по брѣговетѣ на Босфора маслината изчезва; сжко тъй я нѣма и по западния брѣгъ на Черното море. Тя отново се появява на изтокъ отъ гр. Синопъ, дѣто се изисква устрѣдно гледане. При хубаво плодородие въ Мала-Азия може да се добие на година до 15 мил. кгр. маслини.

Когато отъ половината на VIII столѣтие прѣди Р. Хр. захванали да се основаватъ грѣцки колонии по западнитѣ брѣгове на Срѣдиземно море, тогага и за маслината се отгорилъ новъ пътъ за разпространение. Скоро захванали да се появяватъ маслинени гори по южнитѣ брѣгове на Италия и островитѣ ѝ.

Въ грѣцката колония Тирене, на сѣверния африкански брѣгъ, расли маслини, които по качество били по-добри отъ атическите; твърдѣ е възможзо да с прѣнесена тукъ отъ финикийцитѣ.

Плиний казва, че въ врѣме на Тарквиний не е имало маслинено дърво въ Италия. Разпространението на маслината въ Италия се дължи на оживенитѣ сношения на грѣцкитѣ моряци съ богатата Лациумъ и околноститѣ ѝ. Употрѣбата на дървеното масло отъ старитѣ римляни станала постепенно. Римлянитѣ живѣли главно отъ скотовѣдство. Но вече въ I-то столѣтие слѣдъ Р. Хр. Южна Италия заемала първо мѣсто по прѣвзходното си и евтино дървено масло между другитѣ страни. Въ консулството на извѣстния Алий Клавдий дървеното масло било още доста сжкло въ Римъ а Плиний наброява отъ него цѣли 15 вида. Когато въ 249 година прѣди Р. Хр. два фунта масло се продавало за 1 аса, или 80 стотинки наши пари, то въ 74 год. единъ римски чиновникъ доставялъ цѣла година на римлянитѣ по 10 фунта дърв. масло за 1 асъ, а въ консулството на Помпея дърв. масло въ Италия било още по-много и по-евтино, та въ голѣмо количество се разпращало изъ провинцията. Въ врѣме на побѣдоноснитѣ триумфални шествия прѣдъ увѣнчанитѣ съ лаври императори сж носили вѣнци отъ маслинени клончета, които и тукъ, както и въ Гърция, означавали миръ. Освѣнъ това въ Италия маслиненитѣ клончета означавали и войнствено настроение. За старитѣ италиянци маслината и лозата имали по-голѣмо значение, отколкото хлѣбътъ и другитѣ хранителни растения. По настоящемъ въ

Италия сж посадени 900,000 хектара съ маслинени дървета, отъ които се добивагъ 3 мил. хектолитри плодове.

Галия, по всѣка вѣроятностъ, се запознала съ маслината много по-рано отъ Римъ и съсѣднитѣ му страни, благодарение на финикийцитѣ и малоазийскитѣ гърци. Маслината не е могла да прѣникне на сѣверъ въ Галия, както лозата, но маслиненото масло и тукъ отдавна се славilo. Марсилия и до сега си остава главно мѣсто за износъ на французскитѣ земеделски продукти, между които заема видно мѣсто маслината и нейното масло. Близу до Ница маслината расте до 800 метра надъ морското равнище. Това е по южнитѣ склонове на Алпитѣ, а пъкъ на едно незначително разстояние отъ морето, дѣто горитѣ сж по-високи, маслината изчезва; тя не може да вирѣе и по блатиститѣ низини изъ р. По а въ околноститѣ на Триестъ и сухитѣ крайбрѣжия на Илiria и Далмация нейната култура напovo се срѣща. Най-добри видове маслини за сега се срѣщатъ въ Провансъ, а слѣдъ него по плодородие и качество слѣдватъ маслинитѣ и маслото въ Генуа и Лукка.

Климатътъ и почвата на Южна Испания сжко сж подходящи за отглеждане на маслината. Испанското дързено масло било прочуто, а маслиненитѣ плантации на Кордова прѣвзходствували обширнитѣ Кампански градини. Арзбигъ, които владѣха Пиринейския Полуостровъ около 800 год. докарвали маслинената култура до цвѣтущо положение. Даже и до сега тамъ се запазили арабскитѣ казвания на маслината. По настоящемъ маслината расте при политѣ на Сиера Морена и по брѣговетѣ на р. Гвадалквивиръ. Въ Андалузия се произвежда около 2¹/₂ милиона кгр. масло. Въ по-голѣмата частъ на Южна Испания почвата и климатътъ, макаръ и много да благоприятствуватъ за развитието на маслината, пакъ много отъ обширнитѣ арабски плантации сж запустѣли благодарение на липсата на трудолюбиви хора и капиталъ. Най-старитѣ дървета се намиратъ въ Аллухаръ; отъ плодетѣ имъ сж се ползували подъ редъ римляни, гали, маври и испанци.

Когато Римската империя достигнала пълния си разцвѣтъ, маслината се разпространила по вснкитѣ части на Европа, дѣто и сега расте Срѣдното годишно плодородие въ Италия изчисляватъ на 71 мил. лева, Турция 62¹/₂ мил. л., Испания 17¹/₂ мил. лева, Франция — 15 мил. лева.

Маслината, ако и да обича да расте най-много по-край брѣговетѣ на Срѣдиземно море, никдеме я да вирѣе съ добръ успѣхъ и мжлу високитѣ варовити скали край ез Гарта въ С. Италия. Къмъ края на срѣднитѣ вѣкове отглеждането на маслината изчезнало въ нѣкои мѣста на Южна Франция и Сѣверна Италия, понеже нейната култура била замѣнена съ едногодишни по-доходни маслени растения. Задъ сѣверната граница на маслината получаватъ масло отъ сѣмената на лена, конопа, слнчогледа, орѣхитѣ, бадема, лѣшника и мака; а тамъ, дѣто климатътъ не позволява да вирѣятъ тѣзи растения, човѣкъ се ползува отъ маслото, масъта и другитѣ тлѣстии на рибитѣ и млѣкопитаещитѣ животни.

По сѣверния африкански брѣгъ финикийцитѣ и грѣцитѣ разпространили маслината. При прѣвземането на Картагенъ отъ римлитѣ, Хаздрубалъ съ маслинено клонче въ ржка просилъ миръ отъ Сципиона. Гжсти сѣнчести маслиници и палмови гори окръжавали храма на Юпитера Монски; по настоящемъ дървено масло се произвежда въ Алжиръ и Египетъ. Особено въ Алжиръ маслиненитѣ плантации иматъ важно значение и даватъ прѣкрасно масло за ялене, когато въ прѣдишнитѣ врѣмена, то се употребяло само за правене на сапунъ.

Маслинената култура е въведена въ Египетъ прѣзъ 1806 год. отъ Мехмедъ Али паша, който, като управи

тель на Египетъ, много се грижилъ за повдигането на търговията и земледѣлието въ казаната страна. Сега Египетъ не се нуждае отъ вносъ на маслинено масло.

Прѣзъ послѣднитѣ 40 год маслинени дървета сж твърдѣ много разпространени въ о. Сардиния, благодарение на италианския кралъ, който писмено обѣщаль да въздигне нѣкиго въ дворянско достойнство, който отгледа опрѣдѣлено количество маслинови дървета. При все това тукъ обширни пространства, покрити съ дивни маслини, очаквагъ подобреніе отъ човѣшка ржка, за да почнатъ да даватъ добри плодове.

Въ нѣкои области край Срѣдиземно море не се срѣщатъ такива великолѣпни маслинени дървета, както на о. Корфу, който е служилъ за жилище на старитѣ теаци. Тукъ се наброяватъ не по-малко отъ 5 мил маслинени дървета; и тѣ сж дотолкова обикновени, че при прокарването на телеграфа не сж поставяли обикновени стѣлбове, а прикрѣпвали жицитѣ на самитѣ маслинени дървета. Маслинени дървета въ Корфу сж посадени рѣдко, за да могатъ да се разклоняватъ на всички страни свободно и да иматъ отъ всѣкъдѣ достатъчно слънчева свѣтлина и чистъ въз ухъ. По нѣкога плантаторитѣ оставятъ маслинитѣ да растатъ по двѣ, три, четири и даже по 5—6 наедно, въ купъ. Обикновената височина на маслината е 9—12 м., а въ Корфу тя достига отъ 15—18 метра. Обикновено стѣлата сж кухи, понѣкога дотолкова, че остава само една пепелява кора, покрита съ многочислени продълговати дупчици, които даватъ свѣршенъ видъ на рѣшетка. Когато главното стѣбло е тѣй надупчено, изходящитѣ отъ него можществени клонове се свѣршватъ съ корона отъ листа. Едни отъ маслинени клонове се повдигатъ право нагорѣ, а другитѣ тѣхни братя отиватъ паралелно съ повърхнината на земята. Понѣкога тѣ се прѣплитатъ като голѣми змии и по този начинъ образуватъ най-чудновати примѣри.

Веднажъ единъ пжтешественикъ се изразилъ по този начинъ за маслинено дърво: „Маслината, която е тѣй непривлѣкателна въ Италия, на о. Корфу се явява като едно отъ най-красивитѣ дървета, понеже тукъ на нея прѣдогавягъ пълна свобода да расте.

31 новия свѣтъ маслината е разпространена на нѣколко мѣста.

Фердинандъ Кортезъ я прѣнесълъ отъ Андалузия въ Мексико; тукъ ежегодно получаватъ около 25000 кгр. маслинено масло. Отъ Мексико била прѣнесена въ Перу, дѣто и сега се срѣщатъ хубави маслинени гори по безплодната крайбрежна почва на Велики океанъ. Въ Чили и Бразилия било забранено отглеждането на маслината и лозата съ цѣлъ да се запази изключителното право на Португалия да култивира тия растения у дома си. Но съ течіе на врѣмето това запрѣщение изгубило силата си и казанитѣ растения се разпространили въ поменатитѣ държави. Въ Чили плодовитѣ служатъ за храна, а масло не вадятъ отъ тѣхъ. Тукъ маслината страда отъ единъ видъ насѣкоми, както и европейската се напада отъ бръмбари гсеници и мухи, които поврѣждатъ листата, дървото и плода. Още отъ старо врѣме се вѣрвало, че маслината дава плодъ прѣзъ всѣки двѣ години и дѣйствително, ако дървото е силно изтощено отъ голѣмо плодородие, то не е въ състояние да даде плодъ идната година, съ изключение на нѣкои благоприятни обстоятелства.

Узрѣлитѣ плодове на дивата маслина се отличаватъ отъ питомната по това че тѣ ставатъ колкото глѣжбо: о яйце иматъ голѣма костилка, а малко месо, и сж тъмно синкави зеленикави. Посталятъ ги въ солъ и други вещества, за да имъ се отнеме горчивия вкусъ. Маслинитѣ, отъ които ще се вадѣ масло за ядене, се бератъ съ ржка. Най-чистото и бистро масло се получава отъ изстискава-

нето на съвършено узрѣлитѣ плодове и то веднага слѣдъ беридбата; бѣлото и желто-бѣлото прованско масло се получава отъ по-силното изстискване на маслинитѣ, и най-сетитѣ обикновеното желто-зеленикаво дървено масло се получава отъ размѣсване месеститѣ останки съ врѣла вода, слѣдъ което веднага ги пресувагъ. Това пресуване се нарича „горещо“. Маслото отъ това изстискване е трето-качествено, но и то се употрѣбява за ядене, правене сапунъ и други технически цѣли. Излѣто на морската повърхност, маслото спира вълнитѣ. Това срѣдство се указало особено ефикасно, когато въ врѣме на силно морско вълнение е трѣбало да се прѣнесе екипажътъ отъ нѣкой разбитъ параходъ въ другъ. Разлѣтото масло въ случая обръща пространството между корабитѣ въ спокойна повърхност.

Маслинено масло още отъ най-старо врѣме е играло важна ролъ при помазването на царетѣ, както нѣкога Самунтъ напълнилъ рога си съ дървено масло и съ него помазалъ Саула за царъ. И сега се употрѣбява маслинено масло при коронясване на царе, миропомазване, маслоосвещение и палене кандила. За съжаление, търговцитѣ, за да добиятъ по-голѣми печалби примѣсватъ го съ други евтини растителни масла, напримѣръ масло отъ слънчогледъ, рапица, памучено сѣме и др. Примѣсването се извършва тамъ, дѣто се добива чистото маслинено масло, напримѣръ въ Италия, Гърция, Провансъ, Алжиръ, Андалузия и др.

Маслината може да вирѣе и въ Кавказъ покрай Черно море. Но повечето маслинови дървета растатъ въ пограничитѣ съ Турция части на Кутайската губерния — Арвински окръгъ, присѣдиненъ къмъ Русия слѣдъ послѣдната Руско-Турска война въ 1877 год. Не се знае, кога е прѣнесена маслината по тѣзи мѣста; но въ населението сжествува едно прѣданіе, че генуезкитѣ търгози сж сторили това, когато търсили спасение отъ бурното Черно море въ устието на р. Чорохъ, която се намира 19 километра на югъ отъ Батумъ. С. Н. Тимотѣевъ пѣкъ твърди, че маслината е прѣнесена отъ съседнитѣ турски области много по-отдавна. Но слѣдъ присѣдинението на окръга къмъ Русия мусулманското население се изселило отъ окръга, и обширнитѣ маслинени гори се намиратъ сега въ голѣмъ упадѣкъ и даже подлежатъ на унищожение.

И по други, добрѣ запазени отъ сѣвернитѣ вѣтрове, мѣста въ Кавказкитѣ планини се намиратъ, близу до Черно море, маслинени гори, но тѣ сж вече въ запустѣло състояние и тѣхнитѣ плодове не служатъ за ядене. Отъ тукъ вадятъ дървета и ги носятъ въ Света Гора, дѣто ги насаждатъ и облагородяватъ. За тия запустѣли маслини прѣдполагатъ да сж донесени въ старо врѣме отъ грѣцкитѣ колонисти.

Въ Нови Атонъ който се намира на 42—43 километра отъ Сухума, отглеждането на маслината почнало прѣзъ 1880 год. Една частъ отъ дръвчетата сж прѣнесени отъ Арвински окръгъ, друга — съ Гагри; на тѣхъ сж присадени разни видове отъ стария Атонъ и Гърция. Сега въ Нови Атонъ сж насадени до 7000 млади дръвчета.

Маслинени дървета въ повечето случаи сж разхвърлени на малки групи или единични екземпляри. Повечето отъ тѣхъ сж на възраст отъ 30 до 60 години, но се срѣщатъ и повече отъ 100 години. Старитѣ дървета растатъ по 5—6 на купъ и множество малки около тѣхъ. Дебелината на старитѣ достига до 2 аршина въ диаметръ.

Въ Арвинския окръгъ маслината расте въ дълбокитѣ долини, които сж добрѣ запазени отъ вѣтроветѣ.

Маслината развѣждатъ отъ издѣнки, които се взематъ отъ коренитѣ, съ частъ отъ старитѣ корени, и ги са-

дятъ въ ями, дълбоки до половинъ метъръ. Дрѣвчетата почватъ да даватъ плодъ отъ петата си година, но хубавото имъ плодородие започва отъ 10—15 години, и то не всѣка година, а единъ пѣтъ въ двѣтъ или тритѣ години.

Едно възрастно дърво дава сръдно 163 килограма маслини, които се продаватъ на мѣстото отъ 20—50 ст., или отъ едно дърво се получаватъ отъ 50 до 80 лева годишенъ приходъ.

Беридбата на маслините се започва отъ половината на октомври и свършва къмъ края на ноември.

При голѣмо плодородие се бератъ полузрѣли, защото узрѣването става бавно и неедновременно. Прѣдначениятѣ маслини за изваждане на масло, оставятъ да узрѣятъ добръ, но и да не прѣзрѣятъ, защото на прѣзрѣлитѣ маслини маслото е горчиво; така сѣщо постѣпватъ и съ тѣзи, които опрѣдѣлятъ за сушене.

Когато се бератъ плодотѣ, работниците се качватъ на дървото, а за да не се чуятъ клоновѣтѣ, понѣкога свързватъ дърветата съ върви едно о друго. Маслините бератъ въ малки кошнички съ заострени дѣна. Напълненитѣ кошнички спускатъ долу по космати вѣжета и ги изсипватъ въ по-голѣми кошници, които събиратъ до 65 килограма; прѣнасятъ ги въ прѣдначениятѣ помѣщения за сортиране. За единъ день човѣкъ може да набере до 17 килограма маслини.

Маслините, които ще се сортироватъ, изсипватъ на дѣски или черги и по-хубавитѣ турятъ въ сандѣци, а разваленитѣ — настрана. По-голѣмитѣ маслини отдѣлятъ наедно. Тѣ биватъ като орѣхъ, лѣшникъ и дългести сливи.

Маслините, които приготвятъ за по-дълго стоене, поставятъ въ гърнета, които събиратъ отъ 50 до 130 килограма маслини, или пѣкъ въ бѣчи отъ 100 до 200 килограма. Така напълненитѣ сѣдове оставятъ обикновено въ избѣ си каменни стѣни. Слѣдъ това ги заливатъ съ нарочно приготвенъ прѣсолъ или саламура, въ която ги държатъ 2, 3, 4 до 6 мѣсеца. Прѣзъ това врѣме тѣ угниватъ и черняватъ и изгубватъ първия си горчиво-

стипчевъ вкусъ и ставатъ вкусни, както ги донасятъ по насъ за ядене. Докато това марениране става насѣкждѣ, дѣто отглеждатъ маслини, въ Артинския окръгъ не турятъ въ водата, нито луга отъ лоза, нито саламура (солена вода), а ги заливатъ отѣрѣме наврѣме съ прѣсна вода, поради това маслините не губятъ свършено горчивината си. Така накуснатитѣ маслини, ако не се продаватъ въ продължение на нѣколко недѣли, насоляватъ се.

Въ Артинския окръгъ сушатъ обикновено тѣзи маслини, които сѣ изхвърлени при сортировката. Сушенето става на слнце върху лѣси изплетени отъ разцѣпени пѣрти, както по насъ сушатъ круши, дрѣнки и сливи. При сушенето разстилатъ маслините една до друга и отврѣме-наврѣме ги обръщатъ. Въ Артинския окръгъ сушенитѣ маслини продаватъ по 2—3 лева 50—60 килограма. Тукъ и маслото се вади въ малко количество, понеже търговията съ него не е тѣй износна, както съ консервиранитѣ маслини. Прѣзрѣлитѣ маслини, отъ които ще вадятъ масло, оставятъ 2—3 недѣли въ кошници, дѣто захващатъ да нагниватъ. Слѣдъ това ги изсипватъ въ торби отъ тѣтъкъ платъ, който поставятъ въ дървени и каменни корита за мачкане, заливатъ ги съ гореща вода и почватъ да ги мачкатъ съ крака. Получената по този начинъ смѣсъ отъ масло и вода турятъ отначало въ сособени каци, а отъ тамъ — въ гърнета, или малки бѣчици съ канела, или грѣздѣй отъ долу. Прѣзъ тѣзи отвори отврѣме-наврѣме източатъ водата и доливатъ гореща вода. Това промѣняване се продължава докато тъмно-зеленикавия цвѣтъ се обрне на свѣтълъ. Отъ 160 килограма маслини се получава 25 килограма масло, което продаватъ по 70 ст. кило. По-напрѣдъ сѣ хвърляли остатѣцитѣ отъ маслините, но сега ги употребяватъ за правене на сапунъ.

По други мѣста изстискватъ маслините съ нарочно приготвени менгемета или машини. Отъ първото изстискване, което е много слабо, изкарватъ най-доброто масло; отъ второто изстискване — второто качество, а отъ третото — третото качество.

Търговска честностъ.

Значителна частъ отъ живота на всѣкой народъ е неговиятъ търговски народъ. Както кръвоноснитѣ сѣдове на тѣлото проникватъ къмъ всѣка частъ, носейки хлѣба на живота до най-отдалеченитѣ краища, тѣй и каналитѣ на търговията достигатъ навсѣкждѣ носейки необходимоститѣ за живота на всѣко сѣмейство и всѣка личностъ. Когато кръвоноснитѣ артерии се задрѣстятъ, ние знаемъ, какви сѣ слѣдствията. Даже когато се случи да се заразятъ, когато нѣколко невидими микроби се вмъкнатъ въ тѣхъ, температура изведнажъ се явява и ако не се прибѣрза съ цѣлеизходни цѣрителни сръдства, смъртта неминуемо ще послѣдва. Когато каналитѣ на търговията се задрѣстятъ, народътъ се излага на сигурна гибелъ, и даже когато се заразятъ, здравето и силата на народа се излагатъ на явна опасностъ. Явява се единъ видъ трескаво безпокойство, а това е знакъ на опасностъ.

Често слушаме да се говори, че търговецътъ упжитъ ли се еднажъ къмъ дукияна или магазина, той трѣба да остави въ църквата своитѣ религиозни убѣждения. Въ зимане-даването трѣба да се кара чисто по търговскитѣ прийоми и нравици, защото, между религията и малко нищо общо и тѣ нетрѣбало да се смисатъ едната съ другата.

Но ако проповѣданитѣ евангелски истини не сѣ приложими въ търговията, тогава тѣ не сѣ годни за кое да е мѣсто въ живота. А знае се, че правдата е тѣй присѣща на търговията, както и въ църковния животъ. Когато единъ познае християнитѣ постѣпи криво, като такъвъ, хората ще го осѣждатъ въ непослѣдователностъ, защото да изповѣда човѣкъ религиознитѣ си убѣждения е равносилно съ изповѣдане честността и чистотата. А когато търговецътъ постѣпи криво, не се ли осѣжда въ сѣщата непослѣдователностъ? Когато нѣкой постѣпи въ търговско поприще, той се рекламира като честенъ човѣкъ и търговскиятъ му магазинъ като мѣсто, дѣто всѣки ще намѣри честностъ. Но ако слѣдъ това той почне да спекулира и да постѣпва нечестно, ако той почне да дава лошо качество за добро, стара и развалена стока за добра, не ще ли се покаже несостоятеленъ лъжецъ и лицемеръ?

Хората, ужъ, се стараятъ да вършатъ това, що е право, и въ повечето случаи мислятъ, че вършатъ правото. Даже когато постѣпватъ нечестно, тѣ пакъ искатъ да убѣдятъ себе си, че вършатъ право. Соломонъ казва: „Всичкитѣ пѣтици на човѣка сѣ прави прѣдъ очитѣ му“. Има нѣкои хора, които си позволяватъ измама, но го правятъ

като на шега, ала повечето, и то измежду търговците, се стараят да убѣдятъ себе си, че сж прави, ако и да поведението имъ отдалечъ личи, че е криво и осждително. Съ какви ли не изкусни извѣртания и мждрувания си служатъ, за да прѣспятъ съвѣститѣ си, та по този начинъ да оправдаятъ себе си и осигурятъ интереситѣ си. Всѣкой тегли себе си въ собственитѣ си кжпони и рѣшава, че не е недостатъченъ. Но Богъ прѣтегля въ Своитѣ кжпони. Всѣка мисль, всѣко вжтрѣшно побуждение ще даде прѣтеглено и справедливо прѣтеглено.

Спекуляциитѣ на днешната търговия сж толкозъ сложни и заплетени, щото е мжно да се разбератъ и да имъ се намѣри края. Дори самитѣ търговци понѣкога дохождатъ въ недоумѣние, а остроумнитѣ юристи и високоученитѣ сждии не могатъ никакъ да се съгласятъ като какъ да изтъкуватъ усложненитѣ финансови сдѣлки. За вѣрване е, че има и такива, които умишлено забъркватъ търговскитѣ си операции до тамъ, щото да укриятъ измамата и да избѣгнатъ заслуженото наказание. При всичко това много отъ нѣщата ясно се разбиратъ.

Явно е, че тамъ, дѣто владѣе трескаво безпокойство, има неправда; защото тамъ, дѣто честността и правдата

царуватъ, послѣдствията сж задоволство и миръ. Мжчително безпокойство означава нечестностъ. Безспорно, между търговците днесъ се практикуватъ нѣкои начини за трупане богатство, които причиняватъ страхъ и трепетъ, защото чрѣзъ тѣхъ само малцина бърже забогатяватъ, а повечето се оголватъ. Прочее, нека се помни, че всички, които по безчестни пжтища сж достигнали да станатъ дори и милионери сж проклетия на себе си и на другитѣ. Отъ това, че сж натрупали голѣми богатства, какво ще излѣзе? За примѣръ, какво се ползува обществото отъ богатствата — плодъ на спиртната търговия? Голѣми печалби, но съ правда ли е? Съ честностъ ли е? Такава нечестна търговия повдига ли народа?

Ако търговията съ житни храни, желѣзо, цѣнни книжа и банкови операции и др. не се постави, па и ржководи отъ честни и справедливи начала, тя е цѣла проклетия. Търговията нечестна ли е, каналитѣ, по които хлѣбътъ на жи ота се разнася по всичкитѣ краища на страната, се заразяватъ, а послѣдствията отъ това сж безпокойство и гибель.

Хр. П.

Недѣлно училище.

Урокъ I. за Юли 3-й.

Исаиевото пророчество за Сенахеримъ. — Исаи 37: 14—38.

Въ 702 г. пр. Хр. Сенахеримъ поведе своята армия къмъ Палестина прѣзъ Ливанскитѣ планини на сѣверъ. Изъ пжтя тѣ всичко стжпкаха подъ краката си, дори и величественитѣ кедрѣ (Зах. 11: 1). Цѣлѣта на това нашествие бѣше покорението на Египетъ чинто води Сенахеримъ съ надмѣнностъ искаше да прѣсуни. Градоветѣ Сидонъ, Арвадъ и Гевалъ се покориха, и царетѣ имъ плѣлунаха краката на побѣдителя. Колкото повече приближаваше къмъ Иерусалимъ, толкозъ по-силно тревогата и смуцението растѣше въ града. Египетската войска дойде на помощъ на Езекия, но Сенахеримъ сполучи да ѝ прѣтѣе пжтя и да постави своята между Иерусалимъ и Египтянитѣ.

Огъ голѣмъ интересъ е да прочетете напоследъкъ намѣренитѣ надписи върху стѣнитѣ на Асирийския палатъ, — надписи, които напълно потвърждаватъ библейската съвѣсть. „Египетскитѣ царъ“, казва надписътъ, „съ войницитѣ, стрѣлцитѣ и колесницитѣ отъ Етиопия, безчетно множество, дойде на помощъ на Езекия. Опълчиха се противъ мене и изхвърлиха стрѣлитѣ си, но азъ се бихъ и ги побѣдихъ“.

Слѣдъ като сполучи да се отърве отъ Египетската армия, Сенахеримъ се опълчи срѣщу Иерусалимъ. Пжтьомъ той прѣвзе четиредесетъ и шестъ отъ укрѣпенитѣ градове въ Иудея, заграби много плячка и изпрати населението въ плѣнъ. Езекия, Иудейскитѣ царъ, се затвори отвжтрѣ стѣнитѣ на своята укрѣпена столица и тамъ чакаше да се разрази бурята. Тѣмъ въ тѣзи критически моменти пр. Исаия издигна гласа си, за да уталожи страшната паника въ Иерусалимъ.

Въ този промежутъкъ Египетскитѣ царъ сполучи да събере нова армия и съ една голѣма бързина се повърна и опълчи срѣщу Сенахерима, който за да посрѣдне

египтянитѣ при Лакхисъ. оттегли по-голѣмата частъ отъ армията си, шо сбсаждане Иерусалимъ (гл. 36: 2). Сенахеримовиятъ пратеникъ, Рапсакъ, като доближи Иерусалимскитѣ стѣни, поиска да води прѣговори съ обсаденитѣ. Отстрана на Езекия се явиха Елиакимъ, Шевна и Иоахъ. Съ високъ надмѣненъ гласъ, за да чуятъ всичкитѣ люди по стѣнитѣ, Рапсакъ имъ каза, че съпротивлението имъ нѣма да отиде за дълго. Изглежда, че асирийцитѣ ще сж познавали добръ еврейския езикъ, тъй както днесъ посланицитѣ си служатъ съ езика на страната, дѣто сж акредитирани. Щомъ богохулнитѣ думи на асирийцитѣ стигнаха до ушитѣ на Исаия, той даде такъвъ настрѣдчителенъ отговоръ, щото царъ Езекия се рѣши да не прѣдава градоветѣ и да постои до край. Рапсакъ занесе отговора на господаря си, който бѣше прѣвзвелъ Лакхисъ и сега се намираше въ Лиена. Една каменна плоча отъ царския палатъ въ Ниневия, находеща се въ Британския музей, го прѣдставя какъ приема плячката отъ Лакхисъ. Изобразенъ е, че стои на прѣстолъ прѣдъ шатара си. Двама слуги стоятъ отъ странитѣ му да го бранятъ отъ мухи, а плѣнницитѣ падатъ на колѣнитѣ да му просятъ милость. Въ отговоръ на Езекиевата упоритость, Сенахеримъ му пжври надиръ писмо, чрѣзъ което силно настояваше да се прѣдаде Иерусалимъ (ст. 10—13). Това писмо Езекия прѣдстави прѣдъ Господа, като Го нарече Иеова, Господъ на силитѣ, Богъ Израилевъ. Въ тази чудна молитва ние забѣлѣзваме съвършеното му упование въ Едного Бога въ противовѣсть на езическитѣ богове, а така сжщо и единъ намекъ за вѣчно сжществуване.

Колко добръ щѣше да бжде ако винаги слѣдвахме този хубавъ примѣръ и прѣдставяхме прѣдъ Бога всичкитѣ писма и разни фалшиви свѣдения, които ни причиняватъ толкозъ неприятности. Нищо друго не спомага тъй много, както навикновението да възлагаме на Бога всичко, що ни заплашва и ни прави окаянни.

Божиятъ отговоръ дойде чрѣзъ пророка Исаия (Ст. 21—35). Това е едно отъ най-блѣскавитѣ пророчества на Исаия. Той нарича Иерусалимъ „Дѣвицата, Сионовата дѣ-

щеря, защото не е била завладана отъ нѣкое чуждо нападение; той вѣрва, че Асирия е само орждие въ Божията ржка, твърди, че нападателътъ ще бжде отблъснатъ, като животно уловено съ кука за ноздритъ си, и прѣдсказва, че Иудея скоро ще подбере наново изоставеното, поради нашествието, земедѣлие. Прѣзъ онази година Евреитъ не бѣха могли да посѣятъ нивитъ си, но очакваха да събератъ онова, що се е посѣяло самѣ, по-сетнѣ жѣтва та щѣше редовно да се събира.

Прѣдполага се, че нѣкаква язва — епидемия, бѣше избухнала и страшно морѣше въ Асирийския станъ. Силнитъ мже въ стана, както и обикновенитъ войници, почнаха да капятъ като листята есенно врѣме, докато най-сетнѣ царътъ само съ нѣколко войника, останали отъ грамадната армия, можа да се отърве въ отечеството си. Нѣкога Наполеонъ нашествува Русия съ една армия отъ 250,000, но отстѣпи отъ Москва само съ 12,000 души.

Това чудесно избавление изпълни Иерусалимъ съ хвали и благодарения. Къмъ това събитие се отнасятъ псалмитъ: 46, 47 и 65. Богъ възтържествува и на Него принадлежи величието, силата, славата и побѣдата. Това приготви пѣтя за едно велико религисно събуждане.

Урокъ II. за Юли 10.

Страданиятъ рабъ на Иеова. — Исая 52: 13—53; 12.

Докато египетскиятъ евнухъ седѣше въ колесницата си, четейки тази чудесна частъ отъ Словото Божие (Дѣян. 8: 28), той попита за кого се отнасяше. Въ отговоръ, евангелистътъ почна да му благовѣствува Исуса. Но дори и да не бѣше това приложение, ние не можемъ да намѣримъ никой, който да земе тоя свитѣкъ да го отвори, печать слѣдъ печать, освѣтъ Агнето седеше „врѣдъ прѣстола“ (Откр. 5: 6, 7). Усилия сж правени да се отладе това пророчество на нѣкой отъ великитъ страдалци въ историята, като Иеремия, Иезекиля, или нѣкои непознати мжченици прѣзъ врѣмето на плѣна. Това е твърдѣ възможно. Много отъ псалмитъ, 22-ятъ за примѣръ, сж плодъ на нѣкои особни опитности на псалмиста обаче за цѣлото си изпълнение очакватъ идването на Христа. И дѣтската ржка може да наблегне клавишитъ на органа, но само изкусниятъ свирачъ може да извади сладка хармония.

Този урокъ може да се раздѣли на петъ части, всѣ коя отъ по три стиха, освѣтъ най-последнитъ.

Отхвърляне. (Исая 52: 13—15). Въ всѣкой почти вѣкъ страданието се е отдавало на нѣкакво особно прѣстѣпление. Иовъ напразно защищаваше невинността си; приятелитъ му настоятелно отдаваха страданията и скърбитъ му на тайни грѣхове, скрити отъ хората, но добръ познати на Бога и на Самого него. И тѣй, когато царетъ и управителитъ на този свѣтъ видѣха погрозиѣлото лице на Сина Человѣчески, тѣ заградиха устата си прѣдъ него, което означава тѣхното мълчаливо очудване. Прѣзъ цѣлата история на свѣта Страдалецътъ е билъ очудван и съблазненъ на човѣчеството. За тѣхъ Неговиятъ животъ е билъ нѣщо съвсѣмъ противно на онова, що сж очикали да видятъ за Сина Божи. (I Кор. 2: 5—16).

Смиряване. (Исая 53: 1—3). Това, що се говори за отрасла и корена, що пробива сухата земя приема пълното си оправдание въ Новия Завѣтъ съ повѣстъта за селския произходъ на Господа Исуса, Неговото легло въ яслата, рибаритъ, Негови другари, долната класа хора — Неговитъ послѣдователи, митари и грѣшници — Негови обръщеници, и бѣднотията — Неговъ всѣкидневенъ другаръ. Нека си напомнимъ думитъ въ Фил. 2: 6, 7, 8, дѣто

апостолътъ разказва повѣстъта за слизането му отъ небсна слава, която имаше съ Отца си прѣдъ създаването на свѣта, за да стигне до най-долното стѣпало по стѣпалата на човѣшкия животъ. (Иоан. 13: 1—4).

Скърбъ. (Ст. 4—6). Има единъ видъ себелюбива скърбъ, която при загубата на земни богатства и свѣтски удоволствия рлпае и дохожда до отчаяние. Христосъ нѣмаше нищо общо съ такава скърбъ. Той скърбѣше защото дойде между своитъ си, но своитъ му го не приеха; въ прѣки неговитъ дѣла и думи, каквито никой никога не е срѣщалъ и изпитвалъ, тѣ го отхвърлиха; и ако и да възлюби Иерусалимъ, както никой патриотъ не бѣ възлюбилъ отечеството си, пакъ тѣ не рачиха да се събератъ подъ крилата му.

Христовата скърбъ бѣше слѣдствие на една отхвърлена неоцѣнена любовъ; тя бѣ скърбъта на едно чувствително сърдце, което дойде въ пълно съприкосновение съ човѣшката болка и скърбъ. Това бѣше скърбъта на Божествения ходатай и замѣстникъ, който понесе на себе си укоритъ на онѣзи, които укоряваха Бога, а сжщо и наказанието за човѣшкитъ прѣстѣпления. Самотията на отпущаемия козелъ, грижата на пастиря за изгубеното стадо, ужасътъ отъ човѣшкия грѣхъ — всичко това се струна върху него (Мат. 8: 17).

Смъртъ. (ст. 7—9.) Прѣзъ всичкото врѣме на неговото сждене прѣдъ Анна, Кайафа, Ирода и Пилата, Исусъ запази съвършено мълчание. Донѣкждѣ мълчанието се дължеше на това, дѣто Исусъ бѣ убѣденъ въ безполезността да се говори, но имаше и други причини: душата му напълно почиваше въ Бога. Той чувствуваше, че бѣше Агнецътъ Божи, върху когото трѣбаше да легне грѣха на цѣлия свѣтъ. Въ него се изпълни всичко, що старитъ жертви и приношения означаваха. Прѣдвидъ тѣзи възвишени възрѣния и докато прѣмахне грѣха чрѣзъ себепожертвуванието си, за него не оставаше друго, освѣтъ да бжде безгласенъ. Но хората щѣли да го осжда дѣтъ неправедно, нали Отецъ познаваше сърдцето му? Врѣмето щѣше да го оправдае. Това, що той пазеше като тайна въ сърдцето си, щѣше да се проповѣдва на покривитъ на свѣта. Това поне е ясно — той не бѣ сторилъ никакъвъ грѣхъ; даже най-заклетитъ му врагове изповѣдаха, че не е сторилъ нищо криво.

Оправдание. (ст. 10—12). „Ние“, казва пророкътъ, като говори изобщо за хората „за нищо го не вмѣнихме“ защото изпърво мислѣхме, че Богъ го наказваше за грѣховетъ му, но сега разбрахме, че той биде нараненъ за прѣстѣпленията ни, битъ би заради безаконията ни“. Другояче казано, важната истина за замѣстване или страдание вмѣсто друго е почнала да става по-ясна прѣдъ умоветъ на хората. Сега е общеприето, че този великъ принципъ лежи въ основитъ на цѣлото устройство на обществото. Напълно ние не можемъ да прѣтеглимъ, или опрѣдѣлимъ, какво Исусъ стори на Кръста за насъ, но ние все повече и повече се увѣряваме, че той стори това, чрѣзъ което „милостъ и истина се срѣцнаха, правда и миръ се цѣлунаха“.

Винаги, когато единъ грѣшникъ дохожда при Него и намира изцѣление, миръ и спасение въ ранитъ му, очищение чрѣзъ драгоценната Му смъртъ и закрила подъ прострѣнитъ ржцѣ на Неговия Кръстъ, той бива оправданъ и възмезденъ.

Възлѣзълъ отдѣсно на силата, той добива пълно оправдание и награда, като вижда напрѣдка на Неговото Евангелие въ свѣта, дѣто най-сетнѣ Той ще покори всѣко началство и властъ и сила и ще прѣдаде царството на Бога Отца.

Урокъ III за Юли 17.

Манасиевиятъ пороченъ животъ и разкаяние. — 2 Лѣт. 33: 1—20

Когато лежеше злѣ боленъ, Езекия се оплакваше задѣто нѣмаше синъ да го наслѣди на прѣстола на отцигъ му. Три години слѣдъ оздравяването. роди му се синъ, който при смъртѣта на баща си бѣше на дванадесетъ годишна възраст. Лишенъ отъ бащиниѣ си свѣѣти, и изложенъ на влияния на старата царедворска партия, която водѣше началото си отъ врѣмето на Ахаза, младиятъ царъ се лесно увлѣче въ идолопоклонството, срѣщу което добриятъ царъ Езекия бѣше възстаналъ, но слѣдъ смъртѣта му то наново взе голѣма прѣднина.

Поклонението на Иеова, още отъ ранниѣ дни на Манасиевото царуване, почна значително да отслабва. Идолопоклонството намѣри насърчение и поддръжка и отъ Асирия. Побѣдитѣ и нашествията на силниѣ асирийски царе се отдаваха на езическиѣ богове, а на нѣкогашното поклѣние на Бога и Иеова се гледаше като нѣщо отживѣло и безсилно. За Западна Азия, Ниневия и Вавилонъ бѣха това що, Парижъ и Людовикъ XIV станаха за Европа. Да не имъ се подражава, значи да стане човѣкъ провинциалистъ и простакъ. Прѣзъ миналото пророцитѣ бѣха възстанали противъ това съ всичката си сила, но вмѣсто да бждатъ послушани, тѣ трѣбаше да се изложатъ на страдание.

Прѣзъ цѣлото царуване на Езекия поклонението на Бога бѣше въведено като държавна религия, обаче и практикуването на релгиозниѣ обряди си слѣдваше. По кжцията и градиниѣ хората си бѣха поставили сребърни и златни идоли, на които всички се кланяха. Страната бѣше наводнена съ идоли, хората обожаваха дѣлата на ржцѣтѣ си и цѣлиятъ народъ се бѣше похабилъ отъ мерзоститѣ на идолопоклонството. За вѣрване е, че мисията, която Меродахъ-Валаданъ изпрати до Езекия, и която Иудейскиятъ царъ прие тѣй тържествено, е ускорила отстъпничеството на Иерусалимъ отъ Иеова (Виж. Исая 39 гл.).

До тогава само слънцето и луната бѣха прѣдмети за обожаване, но сега на тѣхъ се приложи и поклонението на звѣздитѣ, заедно съ небесниѣ сили. Олтаритѣ на Ахаза върху покрива на палата за поклонение на звѣзлитѣ бѣха на ново издигнати, а други бѣха поставени въ мжжкия дворъ и въ ози на свещеницитѣ въ храма (ст. 7). Заедно съ това и всичкиѣ мерзости въ най-долната имъ форма прѣизобилиа растѣха. Освѣтъ това неимовѣрни усилия се полагаха, за да се установи сношение съ невидимия свѣтъ. Вълшебници и чародѣйци омайваха свѣта съ своето фалшиво прѣдсказание за бждещето, а разни ясновидци и медиуми се занимаваха съ духоветѣ на умрѣлитѣ. Всичко, което се казва днесъ спиритуализмъ, се практикуваше и поддръжаше отъ всичкиѣ слоеве на обществото. Благодарение, днесъ всичко това се върши само отъ нѣколцина, тайно нѣкакъ си и то безъ удобрението на общественото мнѣние. Но, не дай Боже, ако единъ день всички се увлѣкатъ въ този пжтъ, цѣлиятъ народъ ще бжде осжденъ на гибель. Въ Египетската долина бѣше поставенъ страшиятъ идолъ на Молоха, и самъ царъ Манасия даде примѣръ като прѣведе синоветѣ си прѣзъ огня. Поклонението на този идолъ се извършваше ношно врѣме, когато при ужасни писъци отъ горящиѣ дѣца, множествата викаха и пѣха като побѣснѣли. Всичко това ставаше въ нѣкога наричания „светъ градъ“.

Свещеницитѣ бѣха заприличали на слѣпи псета, които не лаятъ, а само лежатъ и спятъ. Като лакомци за печалба и прѣдадени на пиянство, Богъ бѣше оттеглилъ

Духа Си отъ тѣхъ (Иер. 23: 9—11). Само нѣколцина останаха вѣрни. Понеже по-голѣмата частъ отъ свещеницитѣ бѣха се уклонили къмъ язычество, тѣ осквернявали светото мѣсто и явно нарушавали закона (Иер. 6: 13—15; 8: 10—12). Водителитѣ на народа не били въ по-добро състояние; за благороднитѣ се казва, че били рикающи лѣвовѣ, и сждитѣ хищни вѣлци (Соф. 1: 8; Иер. 5: 26—28; Мих. 3: 2—9). Всѣки струвалъ зло съ двѣ ржцѣ; у приятеля се нѣмало довѣрие: дори и сѣмейния животъ билъ деморализиранъ (Мих. 7: 1—6).

При това едно голѣмо гонение избухнало противъ малцината, които останали вѣрни на Бога Иеова. Сабята пояде пророцитѣ и Иерусалимъ се обърна въ чаша прѣпълнена съ кръвъ. (4 Цар. 21: 16; Неем. 9: 26). Исая билъ първата жертва. Споредъ прѣданието, едно твърдѣ старо черничево дърво при Силоамската кжпалня е мѣстото, дѣто той прѣтърпѣлъ мжченическа смъртъ чрѣзъ прѣтриване на двѣ, защото отказалъ да се поклони на царскитѣ идоли (Евр. 11: 37). Псалмитѣ 141, 73 и 67 се отнасятъ къмъ този периодъ.

Манасия бѣше влѣзълъ въ съюзъ съ Египетъ (Иер. 2: 18, *Сихоръ* е рѣката Нилъ), и когато Асирийската Армия се яви побѣдоносна, той билъ заловенъ и изпратенъ въ Вавилонъ, съ ржцѣ и ножъ въ вериги и съ халка (звѣно) за носъ. За извѣстно врѣме той билъ изложенъ на страшна мизерия и пониженье, вслѣдствие на което той се дълбоко смирилъ и разкаялъ за миналитѣ си грѣхове. Това било около шестдесетата година на живота му. Разкаянието му не било напраздно: Богъ умилостивилъ Асирийския Царъ и той му показалъ милость, като му възвѣрналъ царството. Падането му се дължеше на непокорство спрямо Бога на отцигъ му, но Богъ чу вика му, щомъ плѣникътъ-царъ се обърна къмъ Него и потърси помощта Му.

Еднажъ царството му възвѣрнато, Манасия припозна истинния Богъ, гонението спрѣ, идолитѣ и олтаритѣ имъ съборени, стариятъ олтаръ на Иеова на ново въздигнатъ и царски указъ издаденъ къмъ народа, за да слѣдватъ старата религия (ст. 16). Високитѣ мѣста още стоеха но тѣ служеха само за поклонението на Иеова. Обаче, страната не може да се отърве лесно отъ послѣдидитѣ на Манасиевия нечестивъ животъ. Името му се споменваше съ поношение прѣзъ послѣдващата история; за това вмѣсто въ общата гробница на Иудиниѣ царе, той бѣ погребанъ въ частния си домъ. Ние може да се покаемъ, да се върнемъ при Бога и да бждемъ простени, но стореното не може да се върне.

Урокъ IV за Юли 24.

Иосиевата прѣданостъ къмъ Бога. 2. Лѣт. 34. 1—13.

Въ едно съзаклетие Амонъ, Манасиевѣтъ синъ, билъ убитъ. Обаче, скоро народѣтъ се възбунтувалъ, убитъ съзаклетницитѣ и направили царъ Иосия, синъ Асионовъ, който билъ едва осемъ години. Прѣзъ неговото царуване свѣтливи зари просияли прѣзъ гжстия мракъ, що бѣ притискалъ страната цѣли седемдесетъ години прѣзъ врѣмето на тѣхното робство. Види се, че майка му, бѣше добра жена. Тя се казваше Иедидъ, „възлюбена отъ Бога“ (4 Цар. 22: 1.)

Младиятъ царъ, безъ съмнѣние, не би могълъ да прокара нѣкои реформи, ако не бѣха му помогнали нѣколко богобоязливи хора, които бѣха сполучили да избѣгнатъ гонението, прѣснати тукъ-тамъ. Между тѣзи били и Наумъ, Авакумъ, Зефания и Иеремия, голѣма частъ отъ религиозниѣ произведения на които сж запазени и до днесъ. Псаломъ 37, напр., се отнася къмъ това врѣме

Също така пророческите имъ книги, дѣто се споменуватъ събития, неотбѣлѣзани въ книгитѣ на лѣтописцитѣ.

Въ двадесетата година отъ царуването си Иосия почналъ да реформира държавата си. Самъ той билъ на двадесетъ години. Зефания, Иеремия, Барухъ, Серай и други благородни на врѣмето фамилии му помагали въ това направление, както и управителятъ на града Иерусалимъ, първосвещеникътъ, съкровищникътъ, жена му и др. Трѣбало да се дѣйствува съ голѣма прѣдпазливостъ: за около седемдесетъ години идолопоклонството било държавна религия, така щото настоящето поколѣние едва ли знаеше нѣщо за религията на дѣдитѣ си. Всичките книги на закона Мойсеевъ били унищожени още въ врѣмето на Манасия, а корупцията между свещеницитѣ увеличила още повече мрака на духовното невѣжество въ народа.

Най-напрѣдъ се започна съ очистването на Иуда и Иерусалимъ (ст. 3.) Мраморните статуи изстрошили, лѣанитѣ образи стопили, а въ олтаритѣ изгорили коститѣ на жрецитѣ, които жертвували на тѣхъ. Изискваше се голѣмо умѣние и тактика, но Иосия бѣше смѣлъ и неуморимъ, като нѣкой отъ войницитѣ на Кромвеля.

Младиятъ царъ не ограничи дѣйствиата си само въ своята територия. Асирийското царство било отслабило отъ вътрѣшни размирици, та Иосия сполучилъ да разпростира властта си и надъ сѣверното царство. Той пратилъ свои хора въ сѣверната и южната частъ на царството да прѣмахнатъ всѣка дира отъ идолопоклонството. Името на Иеова и Неговата религия били забравени съвсѣмъ, или замѣстени съ езически названия. Обаче, Иосия положи всички усилия да възстанови истинската религия на дѣдитѣ си и името на Вѣчния Богъ. Прѣзъ това врѣме, се случи именно събитието, прѣдсказано прѣди 350 години отъ неизвѣстно кой пророкъ (ст. 16; 3. Царе 13 : 2, 3.)

Забѣлжително е, че нищо не се споменува за Иеремия, ако и да отъ това врѣме датиратъ доста отъ неговитѣ пророчества. Въ 7—10 гл. на Иеремия се намира единъ адресъ, отправенъ къмъ народа. Имало вече голѣма промѣна въ страната: хората съ готовност обиколели Божия олтарь, но пророкътъ не можелъ да се задоволи само съ една привидна религия. Той усѣщалъ, че най-главното е да се води единъ богоугоденъ светъ животъ съ тихо упование и послушание на Бога.

Иосия обърна особно внимание на храма, който билъ почти сипанъ и прѣобърнатъ на езическо капище. Покривътъ и стѣнитѣ били почти порутени, украшенията вътрѣ изгнили — всичко било покрито съ „праха на забвението“. Направиха се особни приношения за Господа. Левититѣ, които пазеха вѣритѣ, бѣха опрѣдѣлени да събиратъ пожертвуванията съ цѣлата страна, „отъ ржката на Манасия и Ефрема и отъ всичкия остатѣкъ на Израила и отъ всичкия Иуда и Венамина, които живѣха въ Иерусалимъ.“ Има тука нѣщо много поучително. Само когато всички дѣйствуваме въ единство и хармония за интереситѣ на общото народно благо, тогава ще се избавимъ отъ завиститѣ и се съединимъ въ едно чрѣзъ Христа Исуса.

По тоя начинъ Иосия „помни Създателя си въ днитѣ на младостта си.“ Той разбра, че Богъ може да направи и най-слабия, „како градъ твърдъ и като стѣлпъ желѣзенъ.“ (Иер 1 : 18)

Златенъ стихъ. Помни Създателя си въ днитѣ на младостта си. Екл. 12 : 1.

Урокъ V за Юли 31.

Намирането книгата на Закона 2 Лѣтов. 34 : 14 — 33.

Иосия бѣше царувалъ вече осемнадесетъ години, ако и да бѣше само 26 години на възраст. Страната бѣше

очисчена отъ идолитѣ и идолопоклоническите олтари. Храмътъ бѣше подновенъ подъ грижата на Хелкия, първосвещеникътъ. Иаата, пазителътъ на държавните архиви. Въ храма Хелкий намѣри единъ ржкописъ, който се указа, че е единъ екземпляръ отъ закона писанъ отъ Мойсея по Божие повеление.

Прѣданието казва, че свитъкътъ билъ намѣренъ въ една купчинна камъне, кждѣто билъ скритъ въ врѣмето на Ахазия.

Хелкий показалъ откритието си на Сафана, писецътъ, който отъ своя страна занесълъ книгата на царя и я прочелъ прѣдъ него (ст. 18). Възможно е, че Иосия не бѣше виждалъ още книгата на закона. Думитѣ, прочетени отъ Сафана, му направили дълбоко и силно впечатление. Сжщиятъ ефектъ произведе върху Лютера намирането на една латинска Библия въ библиотеката на Августинския манастиръ въ Ерфуртъ. Той се бѣ посветилъ на религиозенъ животъ, но още не бѣ виждалъ Библията. Това, което слушалъ тукъ-тамъ било съвсѣмъ недостатъчно за Лютера. Щомъ веднажъ изгрѣ въ душата му божественъ свѣтъликъ на Словото Божие, той дойде въ прѣко съпротивление съ него, новъ моцетъ избликлъ на сила почувствува въ себе си и стане създателъ на цѣла ера въ историята на човѣчеството.

Иосия раздра дрехата си, като виждане, каква голѣма разлика има между висшитѣ принципи на нравствената чистота и светостъ, които се съдържаха въ тая чудна книга и низкото морално състояние на неговия народъ. Безъ съмнѣние, него плащеше мисълъта, че страшни наказания очакватъ тоя народъ, който слѣдъ Давида е толкова прѣстѣжалъ. Той се ужаси най-вече отъ думитѣ въ ст. 27, ако и да тамъ се намекваше за милостъта, която Богъ искаше да покаже лично къмъ него.

Слѣдъ това царътъ повика старѣйшинитѣ заедно съ всичкия народъ, малки и голѣми, за да прочете въ тѣхно присѣствие книгата на завѣта, която бѣ произвела таквъ ефектъ върху му. За тая цѣль се издигна особна платформа за царя въ храма. Неговото присѣствие на чете нето на закона придаде по-голѣма тежестъ и по-голѣмо впечатление на грамадното множество, което пълнѣше храма. Това ни напомня за подобнитѣ сцени въ катедрала св. Павелъ въ Лондонъ и на до. мѣста, дѣто малки групи се събирали да слушатъ четенето на Словото Божие, а други, малко нѣщо по-образовани, чели съ възторгъ библиитѣ, които били вързани съ тежки вериги, за да не бждатъ отнесени. Това бѣше още прѣди изнамѣрането на книгопечатането.

Имаше още нѣщо, което трѣбаше да се направи. Въ всичките пророци се изгъкваше факта, че добро ще послѣдва, ако се пази завѣта между Иеова и Израила. Тѣ прѣдставляваха градината, която Господъ бѣше насадилъ, негови собствени люде бѣха, невѣстата, за която той се бѣ вѣнчалъ. Обикновени връзки не свързваха Иеова съ чалата Аврамови, приятелътъ неговъ, и великиятъ царь на миналото — Давидъ, Соломонъ, Иосафатъ, Езекиль — подновявали сжщия тоя завѣтъ съ Бога. Като слушаха закона, тѣ се прѣнесоха мислено на гората Синай. Естествено у Иосия се породѣ желание да послѣдва примѣра имъ и да поднови завѣта за вѣрностъ и послушание на Израила къмъ Бога.

Поставенъ на чело на народа и съ тѣхното съгласие, царътъ ги закле да се изпълнява всичко писано въ закона и цѣлниятъ народъ потвърди обѣщанието си съ думата „Аминъ!“ (Втор. 27). Тукъ заслугитѣ на царя стигнаха до върха си: върхъи голѣмитѣ мжнотии и прѣчки, той сполучи да накара народа си, макаръ вѣншно да поднови завѣта си съ Бога.

Твърдѣ много се е спорило, като какво е чель мла-

диятъ царь. Нѣкои мислятъ, че била намѣрена тогава само книгата Второзаконие, но други мислятъ, че е било цѣлото Петокижие. Въ края на Второзаконие се споменува нарочно, че *Моисей пише тия дѣла*. (Втор. 31:9). Единъ екземпляръ се пазише въ Ковчеза и бѣше заповѣдано всѣки царь да ги прѣписва. (Втор. 17:18; 27:2, 3, 8; 28:58, 61; 29:9; 30:10; Царе 1:12).

Мнозина сж се старали да унищожагъ и послѣдния екземпляръ отъ Словото Божие. Диоклетианъ, Константинъ Отстъпникъ и др. езичници се бориха противъ него. Римо-католицитѣ се опитаха да сторягъ сжщото съ Евангелието на Тиндала. Тѣ го откупиха отъ послѣдния и го изгориха, но по тоя начинъ снабдиха Тиндала съ по-голяма сума пари, за да го напечати и разпространява наново. Словото Божие е било запазено по единъ чуденъ начинъ. Крили сж го подъ покровѣтъ, въ тъмни влажни

килери, но ржката на злосторника не е могла да унищожи тая божествена книга.

Свещеното писание се е запазило и на паметъ, тъй като, особено на изтокъ, хората много лесно помнятъ. Казва се, че има хора въ Египетъ, които могатъ да кажатъ цѣлия коранъ на изустъ. Гровъ казва, че въ Самарянската синагога повтарятъ Петокижнето, което трае цѣла нощъ и то почти въ тъмното. Ето по значатъ думитѣ: „Словото Ти запази въ сърцето си. Тѣмъ тъй Господъ нашъ Исусъ Христосъ знаеше Писанията и си служеше съ тѣхъ не само, когато бѣше въ стѣлководение съ Сатана но и въ прѣпирнитѣ си съ садукейтѣ и фарисейтѣ. Запаметяването на части отъ Свещеното Писание е лесно за младитѣ и е отъ голѣма важностъ за тѣхното врѣменно и вѣчно добро.

Зам. ст.: Въ сърцето си упазихъ твоео слово, за да ти не сѣгрѣшавамъ. Псал. 119:11.

Вжтрѣшенъ отдѣлъ.

Къмъ четцитѣ на „Христ. Свѣтъ“. По невнимание въ уводната статия на миналия брой за Юни сж се вмъкнали слѣднитѣ печатарски грѣшки: на 1 стр. 2-ра колона 13-я редъ вмѣсто *оригиналъ* чети *финалъ*; на 2-ра стр. 1-ва колона 27-я редъ вмѣсто *надъ* чети *подъ*; на 2-ра стр. 1-ва колона 29-я редъ вмѣсто *писмо* чети *племе*; на 2-ра стр. 1-ва колона на 30-я редъ вмѣсто *кама* чети *канара*.

Поради лѣтнитѣ ваканции Христ. Свѣтъ — Брой 8 за Августъ ще излѣзе заедно съ Септемврийския.

Прѣзъ второто полугодие ще помѣстяме послѣдователно нѣкои отъ най-добритѣ сказки, държани отъ Д-ръ Мотъ и други отлични говорители на послѣдната Студентска конференция въ Цариградъ.

Годишниятъ Актъ на Земедѣлското и Индустр. училище въ Солунъ, на което основателъ и директоръ е Д-ръ И. Х. Хаусъ, се извършилъ въ края на миналия Май. Поради присѣстванieto на султана въ града малцина посѣтителѣ сж имали възможностъ да присѣтствуватъ на акта. Четирима младежи за пръвъ пѣтъ свѣршили пълния курсъ. При упражненіята, тѣ прочели съчинения върху слѣднитѣ прѣдмети: „Важността на земледѣлието въ нашето отечество“; „Най-високитѣ ни идеали“; „Цѣльта на Солунското Земедѣлско и Индустр. Заведение“; „Религията като силенъ мотивъ въ Обществото“. Нѣколко деня слѣдъ акта, сѣмейството на Д-ръ Хаусъ замина да прѣкара ваканцията си въ Европа.

На годишната Б. М. Конференция на Е. М. Ц., държана въ гр. Шуменъ б. г., сж взети слѣднитѣ рѣшения, важни за Еп. Д-ни: 1) Дружинитѣ трѣба да даватъ писмени рапорти и писмено и редовно да упълномощатъ лица които да ги прѣставяватъ въ бъдащитѣ годишни конференции;

2) Дружинитѣ да даватъ срѣщу финансовитѣ нужди на конфер. настоятелства: а) сумата 5 ст., годишно срѣщу всѣки свой членъ и б) колекцията събрана въ двѣ години за цѣлата събрания — едното въ началото на дружинната година, другото въ срѣдата;

3) Посвещава се специаленъ отдѣлъ „За Епвортското Дѣло“ въ сп. „Христ. Свѣтъ“;

4) Пастиритѣ на М. Е. Мисия въ България, при църквитѣ на които нѣма дружини, трѣба да съдѣйствуватъ за съставянето на такива, та макаръ и съ по 5 члена;

5) За конференциално Настоятелство на Е. Д. сж избрани и потвърдени: Прѣдседателъ г. Ив. Ганчевъ, проповѣдникъ, гр. Шуменъ и Секретаръ-Касиеръ г. Л. П. Докузановъ, ул. „Царь Крумъ“ № 2, гр. Варна.

гр. Варна, 12/V. 1911 г.

Съобщава: Л. П. Докузановъ.

Редакторъ: Ив. Я. Съчановъ.

Социализмътъ въ Англия. Конференция отъ Ст. Бочевъ. Държана прѣдъ Софийската Търговско Индустр. Камара. Млад. Христ. Др-ва въ София и Станимака. Цѣна 30 ст. Доставка се отъ редакцията на „Христ. Свѣтъ“. Тази конференция прѣдставлява голѣмъ интересъ за всѣки интеллигентенъ човѣкъ. Тя ни показва най-новитѣ тенденции у Социалистическото движение и особно неговото отношение спрѣмо християнството.

Можемъ ли да извикваме духоветѣ на умрѣлитѣ отъ задгробния животъ? Това е темата на една сказка, която учителъ въ Софийската Богословска Семинария Г. Хр. Поповъ държа прѣдъ Православното Христ. Братство миналата зима, а сега, това послѣдното я издава въ видъ на брошура. Въ една сбитъ на много ясна форма, авторътъ излага цѣлия фалшъ — гнилитѣ основи на спиргизма и начина, по който спиритическото учение се старае да подкопава християнството. Прѣдъ видъ на факта, че прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години спиритизмътъ у насъ е спечелилъ много адепти, появата на тази полезна брошура е много наврѣмenna. Съвѣтаваме всички да си я набавятъ и прочетатъ. Намира се за проданъ при Софийското Православно Братство. Цѣна 20 ст.

Християнството Истина ли е? Отъ Вилхелмъ Шудемундъ. Прѣвелъ отъ нѣмски Ф. Емминъ. Издава Св. Синодъ на Българската Православна Църква като безплатна премия на „Църковенъ Вѣстникъ“. По обемъ и по съдържание, Св. Синодъ едва ли можеше да издаде една по-добра и по-полезна книга, отговаряща тъй много на днешнитѣ духовни нужди на нашето обезвѣрено общество както тази. По духъ и съдържание тя е бисеръ и заслужава да се прочете отъ всѣки интеллигентенъ човѣкъ, който жадува за истината. По единъ много популяренъ и ясенъ начинъ се разглеждатъ въпроситѣ: I. Има ли Богъ? II. Библията Слово Божие ли е? III. Кой бѣше Исусъ отъ Назаретъ? IV. Противоречи ли Християнството на естестваната наука? V. Има ли задгробенъ животъ? Цѣна 60 ст.

ОБЯВА.

Академическитѣ конференции на професоръ Садлеръ и Д-ръ Джонъ Мотъ държани прѣдъ студентитѣ отъ Софийския Университетъ. Първото издание отъ 1500 екз. отдавна се изчерпа. Сега се туря подъ печатъ второто издание, съдържащо пълно изложение на Садлеровата конференция заедно съ портрета му. Издание на сп. Христ. Свѣтъ Цѣна 10 ст.

Печатница „Денъ“ — София.

